

Manuál začínajúceho školského psychológa

5. upravené vydanie - august 2023

*Erik Papp
Jana Vernarcová*

Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Autori: PaedDr. Erik Papp, PhDr. Jana Vernarcová, PhD.

Recenzenti: PhDr. Viktor Gatial, PhD., PhDr. Alena Kopányiová, PhD.

Odborné konzultácie v oblasti legislatívy: Mgr. Mária Pauličková

Jazyková korektúra: Milada Vargová

Grafická úprava: Mgr. Marián Krkošek

ISBN: 978-80-89698-38-7

Obsah

2. Zoznam skratiek.....	5
3. Podpora odborných činností školských psychológov zo strany VÚDPaP	6
Teoretická časť.....	10
4. Úvod.....	10
Kde školskí psychológovia pracujú?	10
Prečo je rozdiel mať a nemať školského psychológa priamo v škole?.....	11
Dobrá príprava vám ušetrí množstvo práce	11
Ako by mohla vyzeráť vaša konzultačná miestnosť?	11
Čo sa vám bude na vašej práci páčiť?	12
Čo vás môže ešte prekvapiť?	12
5. Ako začať v novej práci?	14
Ako môžete postupovať?	15
Nezabudli sme na žiakov?.....	16
A čo rodičia?.....	16
6. Legislatívne minimum.....	19
Zákony, vyhlášky, metodické pokyny.....	19
Kvalifikačné predpoklady.....	20
Mzda	21
Kariérové stupne.....	21
Vzdelávanie.....	22
7. Náplň práce a plán práce	24
8. Spolupráca s inými pedagogickými a odbornými zamestnancami	27
Podporné úrovne	27
Miesto školského psychológa v školskom podpornom tíme	31
Spolupráca v systéme poradenstva a prevencie	33
9. Poradenstvo.....	35
Dobrý deň, môžete mi poradiť?.....	35
Konzultácia či poradenstvo?	36
Metódy poradenskej práce s klientom	38
10. Prevencia rizikového správania	40
Na čo myslieť pred realizáciou preventívnych aktivít?	42
Zostavenie vlastnej preventívnej aktivity	42
Vo vzťahu k cieľu aktivity je dôležité si uvedomiť.....	43
Vo vzťahu k žiakom	43
Zdroje preventívnych programov	43
Skupinová intervencia (indikovaná prevencia).....	45

Krízová intervencia.....	45
11. Psychologická diagnostika	47
Praktická časť.....	50
Zoznam literatúry	51
Zoznam príloh.....	54
1. Plán práce školského psychológa na školský rok 2023/2024.....	55
2. Evidenčná kniha žiadateľov o odbornú starostlivosť	60
3. Osobný spis klienta.....	62
4. Záznam z konzultácie	66
5. Záznam z poradenského stretnutia.....	68
6. Záznam z depistáže	70
7. Záznam z pozorovania.....	73
8. Individuálny súhlas do 18 rokov.....	76
9. Individuálny súhlas nad 18 rokov.....	79
10. Záznam zo skupinovej diagnostickej činnosti.....	82
11. Záznam z preventívno-výchovnej činnosti	85
12. Záznam z preventívneho programu	88

2. Zoznam skratiek

Skratky používané v tomto materiáli, resp. v regionálnom školstve všeobecne:

CPP – centrum poradenstva a prevencie

DC – diagnostické centrum

IVVP – individuálny výchovno-vzdelávací program

LVS – liečebno-výchovné sanatórium

MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže

NP Štandardy – Národný projekt „Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce“

NP UpP – Národný projekt „Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie“

RC – reedukačné centrum

ŠCPP – špecializované centrum poradenstva a prevencie

ŠIOV – Štátny inštitút odborného vzdelávania

Školský zákon - Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní v znení neskorších predpisov

ŠPT – školský podporný tím

ŠPÚ – Štátny pedagogický ústav

ŠŠI – Štátna školská inšpekcia

ŠVP – školský vzdelávací program

ŠVVP – špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby

PaP – systém poradenstva a prevencie

VÚDPaP – Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Používanie pojmu „dieťa“ a „žiak“: v Manuáli sme primárne používali pojmy dieťa a žiak tak, ako ich definuje Školský zákon v § 2. Na niektorých miestach sme sa od toho odklonili a použili pojem dieťa tak, aby popisoval vzťah „rodič a dieťa“, resp. „rodina a dieťa“. Dúfame, že Vám tento rozdiel bude na základe kontextu dostatočne zrozumiteľný.

Podobne sme postupovali v prípade pojmov „rodič“ a „zákonný zástupca“. Hoci Školský zákon pracuje s pojmom „zákonný zástupca“ (§ 1), v našom materiáli sme prioritne používali pojem „rodič“. Pre účely tohto textu považujeme pojmy za rovnocenné.

3. Podpora odborných činností školských psychológov zo strany VÚDPaP

Rok 2023 bol v živote Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie z pohľadu projektovej realizácie veľmi špecifický. V máji sme ukončili dva veľké národné projekty, ktoré VÚDPaP realizoval od roku 2019. Prvým bol projekt „Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce“, skrátene NP Štandardy. Jeho víziou je prispieť ku kvalite procesov v multidisciplinárnom prístupe k dieťaťu a jeho rodine cez systém poradenstva a prevencie (PaP). Tým druhým „Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie“, skrátene NP UpP, s cieľom nastaviť nástroje a procesy celoživotného vzdelávania a profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov v systéme výchovného poradenstva a prevencie a zaviesť obsahové a výkonové štandardy metodického usmerňovania.

V praxi to pre odborných zamestnancov a školských špeciálnych pedagógov v systéme poradenstva a prevencie znamená, že vznikli nielen štandardy v systéme poradenstva a prevencie, ale aj desiatky iných odborných materiálov, príručiek, podcastov, webinárov a manuálov. Štandardy nám určujú minimálny odporúčaný spôsob implementácie jednotlivých procesov v systéme PaP, ktoré majú skvalitniť jeho efektívne fungovanie. Vytvorenie štandardov, ktorých základným filozofickým východiskom je multidisciplinárny prístup k dieťaťu a jeho rodine, znamená, že sa doplnil najviac chýbajúci oporný bod v nastavení odborných činností v systéme. Odborníci tak majú zarámčované procesy svojej multidisciplinárnej odbornej činnosti a dieťa a jeho rodina má garanciu, že proces identifikácie potrieb a následný sled intervencií, ktoré by malo každé dieťa so svojou rodinou získať v rámci systému, je kvalitný a efektívny.

Znamená to, že každý školský psychológ má okrem iného návod, aké kroky má robiť po tom, čo sa do jeho starostlivosti dostane dieťa, žiak alebo rodič. Má zdroj, z ktorého sa dozvie, čo bude obsahom jednotlivých činností, akú diagnostiku použiť, kedy a akého kolegu si prizvať na pomoc. Má definované, čo znamená prevencia alebo poradenstvo. V neposlednom rade sa aj jeho riaditeľ má kde dozvedieť, aký je obsah odborných činností školského psychológa, čo je od neho reálne očakávať a prípadne aj to, koľko odborných zamestnancov by sa malo starať o školu s určitým počtom žiakov. A mnoho iných dôležitých vecí.

Materiál, ktorý vám prinášame, vychádza z týchto vytvorených dokumentov. Ak niektorá z popisovaných činností v nich nie je definovaná, vychádzali sme z logiky zaužívanej praxe a všeobecných zásad poradenstva či prevencie.

V prílohách nájdete aj vzor Evidenčnej knihy žiadateľov o odbornú starostlivosť, Osobného spisu klienta, Informovaného súhlasu a pod. Spôsob ich používania je upravený v procesnom štandarde Odborné činnosti školského psychológa.

Niekoľko príkladov riešenia konkrétnych situácií nájdete v linkoch zakomponovaných do textu, ďalšie sú zverejnené odborných postupoch, ktoré pre vás VÚDPaP postupne zverejňuje.

Dovoľte nám na úvod aj jednu osobnú poznámku. Premýšľali sme, akým spôsobom upriamiť vašu pozornosť na úvodnú kapitolu, v ktorej popisujeme tri veľké zdroje, z ktorých môžete čerpať. Zmenili sme jej názov a pridali slovo „dôležité“. Tak trochu marketingovo dúfame, že ju nepreskočíte

a uvedomíte si silu toho, čo všetko vám z pohľadu odborných činností prinášajú štandardy, odborné postupy, aj podporné opatrenia. Možno neskromne si totiž myslíme, že v nich nájdete všetko, čo ako začínajúci školskí psychológovia potrebujete vedieť. A sme radi, že ako zamestnanci NP Štandardy sme mohli byť súčasťou ich tvorby.

Štandardy odborných činností predstavujú zjednocujúci rámec vykonávania odborných činností v súlade s piatimi stupňami podporných úrovní v systéme poradenstva a prevencie, v ktorých sa uskutočňuje odborná činnosť v zmysle §131 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- **Diagnostické obsahové štandardy** „popisujú všeobecné podmienky diagnostickej situácie a štandardné postupy vyšetrení s pomocou rôznych typov diagnostických metód. Nájdeme v nich vymedzenie účastníkov diagnostiky, hlavné prístupy diagnostiky, rozbor diagnostického procesu, ale aj opis používaných klinických a testových metód, procesné kroky o obsahu odbornej činnosti podľa zamerania diagnostického procesu“ a mnoho iného.
  - <https://www.minedu.sk/obsahove-standardy-pre-diagnosticku-cinnost-diagnostika-v-zariadeniach-poradenstva-a-prevencie-a-v-prostredi-skol/>
  - **Obsahové štandardy odborných činností.** Ako uvádzajú autori, „Štandardy poskytujú jednotný rámec na poskytovanie odbornej činnosti. Môžu tiež slúžiť ako edukačný materiál pre začínajúcich OZ, ktorí vďaka tomuto materiálu budú schopní rýchlo sa zorientovať v danej problematike a poskytnúť potrebnú podporu a odbornú činnosť deťom/žiakom a ich rodinám“. V neposlednom rade môže jednotný rámec odbornej činnosti slúžiť aj ako evalvačný materiál pre vedúcich zamestnancov škôl a zariadení PaP, umožňujúci zhodnotiť kvalitu poskytovanej odbornej činnosti a podpory ich zariadeniam. Pri identifikácii jednotlivých tém obsahových štandardov bol použitý empirický model najčastejšie riešených situácií, ťažkostí a problémov detí/žiakov a ich rodičov/ZZ v systéme PaP. Na základe toho boli vytvorené tieto obsahové štandardy odborných činností:
  - <https://www.minedu.sk/obsahove-standardy-odbornych-cinnosti-v-zariadeniach-poradenstva-a-prevencie-a-v-prostredi-skol/>
- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s telesným postihnutím,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s mentálnym postihnutím,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom so zrakovým postihnutím,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom so sluchovým postihnutím,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s viacnásobným postihnutím,
  - Odborné činnosti poskytované deťom v oblasti školskej spôsobilosti,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s vývinovými poruchami učenia,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s intelektovým nadaním,

- Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s poruchami správania,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom v oblasti kariérového poradenstva a kariérovej výchovy,
  - Obsahový štandard - prevencia rizikového správania,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom chorým a zdravotne oslabeným,
  - Odborné činnosti poskytovaná deťom/žiakom s pervazívnymi vývinovými poruchami,
  - Odborná starostlivosť poskytovaná deťom/žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia,
  - Odborné činnosti poskytované deťom s oneskoreným psychomotorickým vývinom a oslabeným zmyslovým vnímaním v ranom veku,
  - Odborné činnosti poskytované deťom/žiakom s emočnými poruchami v detstve a dospievaní,
  - Odborná starostlivosť poskytovaná deťom/žiakom v špeciálnych výchovných zariadeniach.
- **Výkony odborných činností** „popisujúce parametre, ktorých naplnenie smeruje k poskytnutiu kvalitnej odbornej činnosti, pričom výkon odbornej činnosti je definovaný ako súbor procesných krokov s presne stanoveným začiatkom a ukončením. Kompetenčný rámec definuje kategóriu odborníka, ktorému daný výkon odbornej činnosti prináleží. Štandardy pre odborných zamestnancov a školských špeciálnych pedagógov v škole sú spracované priamo pre každú kategóriu OZ a ŠŠP.“
- <https://www.minedu.sk/vykonove-standardy-odbornych-cinnosti/>

Odborné postupy v pedagogickej a poradenskej praxi sú odbornými textami, ktoré podrobne popisujú priebeh riešenia vybraných 50 okruhov odborných tém. Ich zmyslom bolo vytvoriť sériu podporných odborných dokumentov pre pedagogickú a odbornú prax vo forme prehľadných inšpiratívnych návodov pri poskytovaní odbornej starostlivosti vo vybraných témach. Odborné postupy odborne rozširujú a dopĺňajú zostavené obsahové štandardy. Niektoré z tém zahŕňajú aj viacero odborných postupov. Každý odborný postup bol vytvorený pod vedením autora/kolektívu autorov a konzultantov/recenzentov - odborníkov v danej oblasti, ktorí na odborných postupoch pracovali v rokoch 2020 – 2022. Prinášajú vám podrobné návody na riešenie vybraných tém, mnohé z nich takmer na úrovni kazuistík.

<https://vudpap.sk/hlavne-cinnosti/odborne-materialy/odborne-postupy-a-skusenosti/odborne-postupy/>

Katalóg podporných opatrení Národného inštitútu vzdelávania a mládeže zahŕňa prehľad/zoznam troch typov podporných opatrení poskytovaných školou alebo školským zariadením, ktoré sú potrebné na to, aby sa dieťa alebo žiak mohli plnohodnotne zapájať do výchovy a vzdelávania a rozvíjať svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti. Pri ich aplikovaní vidíme silnú podpornú úlohu školského psychológa voči deťom, žiakom, pedagogickým zamestnancom školy a v neposlednom rade aj rodinám

detí/žiacov <https://www.minedu.sk/zavadzanie-podpornych-opatreni-vo-vychove-a-vzdelavani/>:

- **Všeobecné podporné opatrenia** sú poskytované všetkým deťom a žiakom bez rozdielu a bez nutnosti vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo zariadenia poradenstva a prevencie.
- **Cielené podporné opatrenia** sú určené deťom a žiakom na prekonávanie menej závažných prekážok vo výchove a vzdelávaní. Vo vzťahu k týmto prekážkam môžu byť uplatnené aj všeobecné podporné opatrenia, pričom rozsah a intenzita poskytovaného podporného opatrenia sa prispôsobí potrebám dieťaťa či žiaka. K poskytnutiu cieleného podporného opatrenia je potrebné vyjadrenie napr. školského psychológa alebo zariadenia poradenstva a prevencie.
- **Špecifické podporné opatrenia** sú dostupné pre deti a žiakov na prekonávanie závažných prekážok vo výchove a vzdelávaní a k ich poskytnutiu je potrebné vyjadrenie zariadenia poradenstva a prevencie.

Teoretická časť

4. Úvod

Školskí psychológovia sú vysokokvalifikovaní odborníci v oblasti psychológie, špeciálne v školskom prostredí. Očakáva sa od nich, že poznajú odpovede na otázky ohľadom vývinu dieťaťa, jeho špecifických potrieb, hodnotenia, rodičovstva, disciplíny, závislostí, krízového manažmentu a mnohé iné. Nemusíte vedieť svojim klientom odpovedať na všetko, ale nikdy nesmiete svojich klientov takpovediac nechať visieť vo vzduchu. Je potrebné klienta odporučiť inému odborníkovi, v lepšom prípade poskytnúť pomoc a podporu v rámci školského multidisciplinárneho tímu. Modely práce školského psychológa sa odvíjajú od jeho profesijného vybavenia (metodologický a filozofický prístup, absolvovanie výcvikov, stáží, praxe, ďalšieho vzdelávania), od filozofie a vízie školy, podpory vedenia a pedagogického tímu, od osobnostného vybavenia školského psychológa.

V každom prípade školský psychológ spolupracuje s učiteľmi, rodičmi a ďalšími profesionálmi z multidisciplinárneho tímu na vytváraní bezpečného, zdravého a podporného učebného prostredia. Kolegami školského psychológa sú rovnako aj ostatní školskí psychológovia na Slovensku. Dnes, v dobe dostupného online kontaktu s hocikým z každého kúta Slovenska, je jednoduché poradiť sa s inými kolegami zo škôl aj z poradní, v prípade potreby konzultovať aj denne. Nezapúdajte pritom na to, že primárnym kontaktom v prípade potreby metodickej podpory je pre vás váš uvádzajúci odborný zamestnanec. Vo všeobecnosti platí, že vaše metodické vedenie má na starosti CPP v danom okrese alebo v sídle kraja, resp. VÚDPaP. Téma spolupráce v rámci školy a systému PaP sa budeme venovať aj neskôr.

Neustále pamätajte na to, že vaším cieľom je podpora školy, rast všetkých jej účastníkov a pomoc pri vytváraní bezpečného prostredia.

Kde školskí psychológovia pracujú?

Väčšina školských psychológov pracuje priamo v materských, základných a stredných školách bez rozdielu zriaďovateľa (tzn. či je škola štátna, súkromná alebo cirkevná). Niektorí pracujú v CPP a do konkrétnych škôl podľa dohody dochádzajú vo vybraných dňoch a vo vybranom čase.

Objem pracovného úväzku školského psychológa je v školách rôzny. Môže sa pohybovať v rozsahu od 100% ako školský psychológ (odborný zamestnanec), cez 50% ako školský psychológ – 50% učiteľ (pedagogický zamestnanec), až po úväzky veľmi nízke – 10, niekedy aj menej hodín týždenne. Je možné diskutovať o výhodách vs. nevýhodách alebo efektívnosti vs. neefektívnosti toho ktorého modelu. Vy, ktorí publikáciu držíte v rukách, viete, že ideálny stav je prítomnosť aspoň jedného školského psychológa v škole na plný úväzok. Bohužiaľ, uvedené zatiaľ ani zďaleka nie je realitou súčasného školstva, avšak na druhej strane musíme uviesť aj pozitívne príklady, kedy sa v jednej škole nachádzajú dvaja školskí psychológovia a škola má zároveň tzv. podporný tím – školského špeciálneho pedagóga, sociálneho pedagóga, výchovného poradcu.

Prečo je rozdiel mať a nemať školského psychológa priamo v škole?

Všetky deti a adolescenti, rovnako ako dospelí, čelia každodenne rôznym školským, pracovným či osobným problémom. Škola je väčšinou prvým miestom, kde je identifikovaný možný problém žiaka a potreba jeho podpory. Tu sa identifikuje potreba podporných opatrení a obyčajne sú v škole tieto činnosti aj zahájené. Ak má škola školského psychológa, ten dokáže potrebné činnosti uskutočniť okamžite, buď sám alebo je schopný vytvoriť časový priestor pre zahájenie činnosti podporného tímu a jednotlivé činnosti koordinovať. Dokáže rozlíšiť, či a v ktorej fáze je potrebné dieťa odovzdať do ďalšej starostlivosti (CPP, ŠCPP, ŠVZ a i.). Školský psychológ tiež vstupuje do školského prostredia ako odborník, ktorý prináša škole možnosť pracovať s ťažkosťami detí a žiakov (nielen v oblasti vzdelávania) ešte pred ich rozvinutím. Tu nastupuje jeho preventívna funkcia, a práve prítomnosťou školského psychológa priamo v škole je možné reagovať a intervenovať veľmi rýchlo, a tiež si zabezpečiť spätnú väzbu o úspešnosti/neúspešnosti zvolenej podpory. Ak má škola vlastného školského psychológa, ten školu pozná zvnútra, pozná jej históriu, príbehy školy a najrôznejšie situácie dokáže riešiť dlhodobejšie.

Významnou je tiež schopnosť školského psychológa poskytovať reflexiu učiteľom, odkrývať im ich silné stránky a pomáhať pri práci s deťmi a kolektívom. Môže byť aj poradcom vedeniu školy a v ideálnom prípade spolupodieľať sa i na formovaní vízie školy.

Dobrá príprava vám ušetrí množstvo práce

Kvalitnú prípravu na svoju prvú pozíciu školského psychológa môžete oceniť nielen v prvých dňoch a týždňoch svojej činnosti v škole, ale určite aj v ďalšom období. Školský rok je plný dynamických zmien a vaša dôsledná príprava na školský rok vám dodá istotu a pomôže "udržať kormidlo" pevne v rukách. A to, čo vám asi doteraz nikto nezdôraznil je, že veľmi pravdepodobne budete v práci izolovaní. Áno, celý deň budete v kontakte s ľuďmi, obklopení žiakmi, kolegami, avšak po profesionálnej línii budete v škole osamotení, ale nie sami. Nezabúdajte na to a okrem metodického vedenia využite aj možnosť zaradiť sa do podporných skupín, využiť môžete aj supervíziu. V prvom roku budete zaradení do adaptačného vzdelávania, a to by vám malo uľahčiť prechod zo štúdia do praxe, pretože množstvo škôl sa snaží povinné adaptačné vzdelávanie realizovať čo najlepšie.

Ako by mohla vyzerat' vaša konzultačná miestnosť?

Určite viete, že zabezpečiť si priaznivé pracovné prostredie je polovicou úspechu. Počas svojej praxe v školách budete občas aj svojich kolegov alebo rodičov usmerňovať v tom, ako by malo vyzerat' prostredie triedy, či učebný kútik dieťaťa v domácnosti. Tak začnite od seba. Možno ste počas svojich štúdií mali predstavu, že ako školský psychológ budete sedieť v útulnej miestnosti plnej terapeutických materiálov, na stene bude visieť plagát Freuda, budete popíjať bylinkový čaj a čakať na klienta, aby ste si podebatili v príjemnej atmosfére o jeho pocitoch. Všetko bude ale pravdepodobne trochu inak.

Jednoznačne musí byť vaša pracovná miestnosť iba vaša. Nakoľko v nej budete realizovať množstvo individuálnych sedení, nie je možné, aby ste sa o tento priestor delili s niekým iným. Je možné, že si vedenie školy nebude vedieť vopred predstaviť, aké sú nevyhnutné podmienky pre vašu prácu. V tom prípade vysvetlite riaditeľovi špecifiká vašej práce, hlavne to, aká je dôležitá dôvernosť vzťahu medzi klientom a psychológom, ale aj potreba zachovania diskretnosti a izolovanosti od ostatných zamestnancov školy. Nie vždy si budete môcť vybrať, kde budete umiestnení a aká veľká bude miestnosť, ale ak áno, tak siahnite po väčšej miestnosti, a tiež sa posnažte zariadiť si ju tak, aby

nepôsobila príliš sterilne, stiesnene. Nebojte sa popri základnom nábytku doplniť zopár milých obrazov, vankúše, deky, kvety či iné dekorácie. Miestnosť si zariadte tak, aby ste sa tam predovšetkým vy cítili príjemne. Poslúži vám často aj ako zdroj pokoja a energie. Je dôležité, aby miestnosť bola zvukovo izolovaná, ale hlavne viditeľne označená.

Vaša pracovňa by pritom mala spĺňať minimálne kritériá pre výkon psychologickkej činnosti. Výsledky testov, vaše poznámky o klientoch, uložené kópie vyšetrení od iných odborníkov sú dôvernými materiálmi, ku ktorým nesmie mať prístup nikto nepovolaný. Takéto písomnosti musia byť uložené v uzamykateľnej skrini, do ktorej máte prístup len vy. Keď odchádzate z miestnosti, odložte si do nej zo svojho pracovného stola všetko, čo by mohlo identifikovať vašich klientov a dôvod, pre ktorý sa stretávate.

Čo sa vám bude na vašej práci páčiť?

Počas našej praxe školských psychológov sme od svojich žiakov a študentov, pripravujúcich sa na svoje budúce povolanie, ako aj kolegov či rodičov dostávali často otázky, prečo sme sa pre toto povolanie rozhodli. Čo nám toto náročné povolanie dáva? A čo nám berie? Je možné ho vykonávať celý pracovný život? Alebo budeme po niekoľkých rokoch takí unavení, že nebudeme môcť pokračovať?

Lásku k svojmu povolaniu školskí psychológovia vysvetľujú [takto](#):

- neexistujú dva rovnaké dni – to isté dieťa vám v jeden deň odmieta zúčastniť sa preventívnej skupinovej aktivity a na druhý deň absolvujete spolu nádhernú individuálnu konzultáciu s využitím kresby,
- práca s ľuďmi má obrovskú silu, dobíja nám baterky, dáva nám zmysel žiť,
- počas dňa aj týždňa máte vyššiu možnosť usporiadať si jednotlivé činnosti tak, ako vyhovujú vášmu pracovnému tempu (čas na individuálne sedenie, čas na činnosti s triedami, čas na prestávku),
- môžete si vybudovať niekoľkoročné vzťahy s deťmi alebo ich rodinami,
- môžete byť jedným z mála, kto v dieťati objaví potenciál, ktorý iní nevidia,
- vnímame svoju prácu ako zmysluplnú, pretože máme možnosť usmerňovať mladých ľudí a i.

Čo vás môže ešte prekvapiť?

Práca školského psychológa je špecifická a v priebehu vašej praxe budete mať pocit, že sa náplň a aj forma neustále mení. Je to v poriadku, pretože vaša práca musí reflektovať meniace sa požiadavky spoločnosti, ale aj školstva a predovšetkým konkrétnej školy na žiakov, pedagógov a v neposlednom rade aj vás – školských psychológov. Môže sa tiež stať, že pedagogickí zamestnanci nebudú mať jasnú predstavu o vašich kompetenciách, náplni práce a tiež forme vzájomnej spolupráce. Môže sa vám zdať, že vás učitelia nebudú prijímať s nadšením a vymedzia vám ako jediného klienta žiaka. Podmienky pre vašu prácu v škole si síce vytvárate sami, ale do veľkej miery podliehajú tomu, ako vás vníma vedenie školy a najmä riaditeľ, ktorý je vám z hľadiska pracovno-právneho vzťahu nadriadený, ale z pohľadu odbornej kompetencie je laikom. Preto je potrebné, aby ste mnohé témy mali prediskutované ešte pred podpísaním pracovnej zmluvy.

Z hľadiska etického rozmeru budete mať väčšiu mieru zodpovednosti oproti kolegom. Nie je nič nezvyčajné, ak sa dostanete do situácie, keď bude stáť pred morálnou dilemou. Pomocníkom vám bude [etický kódex práce školského psychológa](#), ale tiež vzájomná komunikácia so školskými psychológmi v systéme VPAP. Nielen poznanie, ale predovšetkým rešpektovanie etického kódexu vám tak zaručí

dôveru vašich klientov .

Pre kvalitný výkon vašej práce je potrebné sa opierať o výkonový štandard odborných činností školského psychológa, ktorý zahŕňa tieto pre odborné činnosti: úvod do odbornej starostlivosti, orientačná diagnostika školského psychológa, konzultácia v školskom prostredí, poradenstvo/intervencia v školskom prostredí, preventívna činnosť. V prípade, že školský psychológ vykonáva krízovú intervenciu, postupuje podľa výkonového štandardu odbornej činnosti Krízová intervencia.

Tiež je potrebné uvedomiť si, že vaša sieť sociálnych kontaktov sa bude každým školským rokom zväčšovať a to zvyšuje nielen riziko (vzájomných) závislostí, ale tiež požiadavku na vysokú frekvenciu kontaktov s klientami. Preto je potrebné naučiť sa od začiatku oddeľovať prácu od súkromného života, dôsledne dodržiavať etiku práce školského psychológa (napr. s klientom pracovať iba na oficiálnej pôde, nie v kaviarni, u vás doma, zväziť pridávanie si žiakov medzi „priateľov“ na sociálnych sieťach a pod.).

A na záver – pripravte sa na to, že široký rozsah vašich každodenných aktivít bude výrazne formovať vašu profesijnú identitu. A tak sa od mediátora a vyjednávača, cez bádateľa dostanete aj k diagnostike či prevencii. Ale preto ste predsa do tejto práce prišli, či nie?

5. Ako začať v novej práci?

Školský psychológ ako článok systému poradenstva a prevencie poskytuje v školách psychologickú pomoc nielen deťom a ich zákonným zástupcom, ale aj svojim kolegom – učiteľom, vychovávateľom, majstrom odborného výcviku, školským špeciálnym pedagógom a sociálnym pedagógom. Jednou z prvých úloh školského psychológa pri nástupe do práce je dosiahnutie toho, že škola ako systém (od manažmentu školy, cez učiteľov, žiakov až po ich rodičov) si uvedomuje významný potenciál pomoci školského psychológa škole. To tiež vytvára priaznivý východzí bod pre jeho ďalšie aktivity.

Nielen naše skúsenosti potvrdzujú, že na súčasného učiteľa je kladený vysoký tlak zo strany žiakov, rodičov aj celej spoločnosti. Neustála potreba profesionálneho rastu a zvyšovanie počtu činností „nepedagogického“ charakteru kladú vysoké nároky na jeho celkovú osobnosť. Na jednej strane narastá potreba uplatňovania nových technológií a postupov vo vyučovaní, na strane druhej má byť učiteľ empatický, schopný riešiť medziľudské konflikty, rozdávať dobrú náladu a optimizmus. Je prirodzené, že množstvo nárokov a očakávaní (občas protichodných) nie vždy učiteľ zvláda efektívne a práve tu sa vytvára priestor pre prácu školského psychológa.

Vo vzťahu k pedagogickým zamestnancom školský psychológ:

- vykonáva konzultačnú a informačnú činnosti orientovanú na adekvátne uplatňovanie psychologických aspektov výchovy a vzdelávania v školských podmienkach so zreteľom na optimálny osobnostný vývin žiakov pre pedagogických pracovníkov školy alebo školského zariadenia,
- poskytuje poradenské služby kolegom v oblasti profesijného, osobnostného, partnersko-maritálneho rozvoja a pod.,
- zaoberá sa problémami psychickej záťaže kolegov a možnosťami ich prekonávania,
- v rámci svojej pôsobnosti pomáha pri riešení medziľudských vzťahov v škole a pri optimalizácii jej sociálnej klímy (Gajdošová, E. et al., 2010),
- zaoberá sa primárnou prevenciou vo vzťahu k učiteľom – školský psychológ podľa autoriek Valihorová, Lajčiaková (2014, s. 96) „uskutočňuje ovplyvňovanie postojov, spôsobov komunikácie a štýlov výchovy učiteľov.“, preventívne programy pre žiakov dizajnuje aj na základe podnetov od učiteľov.

Nutnou podmienkou úspešnej práce školského psychológa v škole je ujasnenie si jeho kompetencií a náplne práce. Tento proces sa začína vzájomnou komunikáciou s vedením školy a následne s učiteľmi. Školský psychológ má v škole špecifické postavenie, odlišné od učiteľa. Nemá v náplni práce pedagogický dozor na chodbe školy či zastupovanie na vyučovacej hodine. Zdôraznite vedeniu školy, že vašou primárnou činnosťou je poradenstvo a prevencia. Vyhnite sa tak možným nedorozumeniam v oblasti riešenia konkrétnych prípadov. Zdôrazniť treba to, že vašou úlohou nie je zasahovať okamžite pri konfliktoch v triedach, prísť na hodinu riešiť napr. neustále vyrušujúceho žiaka, ale predovšetkým konzultačno-poradenská a preventívna činnosť, ktorej ale predchádza dôkladné plánovanie. Spomeňte aj to, že na vašu odbornú činnosť máte vyhradenú svoju konzultačnú miestnosť a aj keď krátke neformálne rozhovory na chodbách školy sú prípustné a častokrát veľmi príjemné, etika práce školského psychológa určuje nielen obsah, ale aj formu, ako sa táto odborná činnosť môže a kde nesmie uskutočňovať.

Budovanie vzťahu školský psychológ – pedagogickí zamestnanci je trvalým procesom a môžete na ňom pracovať predovšetkým cez informovanie o svojich kompetenciách a konkrétnych činnostiach a tiež o postupoch vašej práce.

Ako môžete postupovať?

- hneď v prvých dňoch po vašom nástupe do práce skonzultujte svoju náplň práce, ako aj rozsah kompetencií s vedením školy a nastavte si, ako môžete tieto informácie čo najskôr zdieľať s pedagogickými zamestnancami,
- počas pedagogických porád si vyžiadajte priestor na pravidelné informovanie kolegov o svojej práci,
- pedagogickým zamestnancom tiež hneď na začiatku vysvetlite, že na objektívne riešenie niektorých prípadov/situácií sa budete potrebovať zúčastniť ako pozorovateľ ich vyučovacej hodiny, vtedy učiteľa ubezpečte, že tam nie ste na posudzovanie jeho pedagogických kompetencií,
- na informačných tabuliach, internetovej stránke alebo facebookovej stránke školy pravidelne informujte o svojej činnosti, pripravovaných aktivitách, o harmonograme vašej práce, konzultačných hodinách pre učiteľov, prípadne o vašej neprítomnosti v konkrétny dátum,
- spolupodieľajte sa na plánovaní a realizácii aktivít v spolupráci so žiackou školskou radou a zabezpečte, aby o tom, že ste súčasťou aktivít ŽŠR, vedeli aj kolegovia – učelia,
- pre pedagogických zamestnancov pripravujte odborné vzdelávacie aktivity, témy vyberajte podľa ich aktuálnej požiadavky, zdôraznite im, že vašou kompetenciou je tiež podieľanie sa na ich odbornom a osobnostnom raste, tiež pomoc pri zvyšovaní ich sebaúcty a sebavedomia, ktoré sú potrebné k zvládaniu náročných pracovných situácií,
- pravidelne (aspoň 1x za mesiac) si vyhradte priestor na osobnú konzultáciu s každým triednym učiteľom o potrebách a problémoch žiakov v jeho triede, o prípadných zmenách v správaní, napredovaní či zaostávaní v učení, o vzťahoch v triede,
- pre triednych učiteľov pripravte zoznam tém, ktoré v spolupráci s vami môžu diskutovať počas triednických hodín a tiež im ponúknite informáciu o rozsahu vašej pomoci s témou,
- v prípade, ak sa na vašej škole zaviedli tzv. ranné komunity, buďte učiteľom sprievodcom už pri vyberaní obsahu – témy komunity, ale tiež v prípade požiadavky aj pri samotnom procese.

Pripravte sa na to, že nie každý učiteľ víta a považuje za prínosnú prítomnosť školského psychológa v škole. Niektorí môžu mať od vás prehnane očakávania, že problém vyriešite vy a vyriešite ho v krátkom čase. Spolupráca s učiteľmi sa vám môže občas zdať ako najnáročnejšia, avšak nastavením si optimálnej formy komunikácie s nimi a charakteru konzultačného-poradenského vzťahu školský psychológ vs. pedagogický zamestnanec si postupne dokážete vybudovať svoju pozíciu v škole tak, aby ste boli skutočne akceptovaným článkom školského systému.

Nezabudnite na spätnú väzbu, pretože využívanie reflexie, ako aj sebareflexie v celom kolektíve školy je spôsobom, ako môžete svoje služby nielen rozširovať, ale predovšetkým skvalitňovať.

Nezabudli sme na žiakov?

Hoci by sa podľa predchádzajúcich riadkov mohlo zdať, že väčšina pozornosti školského psychológa by sa mala sústrediť na učiteľov, nie je to samozrejme pravda. „Škola“ vás zamestnala hlavne kvôli práci so žiakmi. Aj väčšina nášho Manuálu je o tom, ako pristupovať k problémom žiakov. Venujeme im kapitoly o poradenstve, prevencii, intervencii, diagnostike, aj celú praktickú časť. Na úvod si predsa len spomeňme, ako ich upozorniť na to, že je v škole niekto, kto si ich vypočuje, ak to budú potrebovať:

- Nájdite si čas a predstavte sa v každej triede. Po dohode s triednymi učiteľmi chodte do triedy, povedzte žiakom o svojej práci, o psychológii všeobecne. Informujte ich o tom, kde vás nájdú, ako vás môžu kontaktovať, že na niektoré kroky budete potrebovať aj súhlas zákonného zástupcu. Povedzte im, že sa neskôr stretnete aj na skupinových preventívnych aktivitách. A v neposlednom rade, vyvráťte mýty o práci psychológa („Nie, lieky nepredpisujem. ... Nechodia ku mne len blázni. ... To, že sedíme v kruhu, neznamená, že ide o psychoterapiu. ... Naozaj neviem odhaliť, čo presne si myslíte len tým, že sa na vás pozriem.“).
- Zdôraznite žiakom, že ste v škole hlavne preto, aby ste ich počúvali, ak to budú potrebovať.
- Hoci budovanie dôvery si vyžaduje dlhší čas ako len jedno stretnutie, žiaci by mali vedieť, že informácie, ktoré vám povedia, sú dôverné a vy ich bez ich súhlasu neprezradíte spolužiakom alebo učiteľom (s výnimkou zákonom stanovených situácií).
- Oznam o tom, že je v škole psychológ, môžete umiestniť nielen na nástenku vo vestibule, ale aj na nástenky v triedach.
- Zverejniť môžete aj svoj pracovný mail, prípadne telefónne číslo.

A čo rodičia?

Práca s rodinou je jednou z významných odborných činností školského psychológa. Je všeobecne platné, že dobrá vzájomná spolupráca rodiny so školou má viditeľný pozitívny vplyv na úspešnosť žiakov v škole, nielen zvýšením celkového pozitívneho vzťahu žiaka ku škole a k učeniu ako takému, ale tiež znižuje množstvo problémov v správaní. Je to práca veľmi náročná, ale súčasne môže byť aj nesmierne obohacujúca. Bližším poznaním rodiny žiaka dokážete riešiť jeho „problémy“ skutočne v súlade s jeho potrebami.

Na úspešné zvládnutie procesu práce s rodinou je potrebné celostné zameranie pohľadu na rodinu a častokrát sú veľmi potrebné okrem teoretických znalostí aj praktické skúsenosti a zručnosti. Tie získate práve vzájomným zdieľaním s kolegami s dlhšou pedagogickou praxou alebo absolvovaním rôznych výcvikov špeciálne zameraných na prácu s rodinou. S rodinou je totiž potrebné pracovať ako so systémom, v ktorom je každý jej článok navzájom prepojený. Tiež je potrebné mať na pamäti, že práca s rodinou má dlhodobý charakter.

Školský psychológ najčastejšie intervenuje v rodinách problémových a dysfunkčných. Je to práca s rodinou v kríze, počas rozvodu alebo po rozvode, rodinou mnohoproblémovou a rodinou, v ktorej je prítomné násilie.

Samozrejme oveľa príjemnejšou je vzájomná spolupráca školského psychológa a rodiny v oblasti

poradenstva, resp. rastu, kedy základným princípom je vytvorenie kooperatívneho vzťahu, vyššia participácia a angažovanosť rodičov na dianí v škole a s tým súvisiaca efektívna komunikácia školského psychológa s rodinou.

Preto vašou úlohou nebude iba intervenovať v problémových rodinách, ale cielene a systematicky od začiatku zvyšovať počet rodičov, ktorí budú so školou, a teda aj s vami spolupracovať, zlepšovať kvalitu vzťahov (budovať vzájomnú úctu, dôveru, akceptáciu) a rozširovať vašu vzájomnú spoluprácu o nové formy.

Vo všeobecnosti sa budete stretávať s týmito 5 základnými typmi rodičov a ich postojov ku kooperácii so školou, a teda aj s vami – školským psychológom (Gajdošová, s.a.):

1. rodič, ktorý sa vyhýba spolupráci so školou,
2. rodič, ktorý neakceptuje pozvania do školy, je ľahostajný k spolupráci,
3. rodič, ktorý potrebuje povzbudenie a podporu na nadviazanie spolupráce,
4. rodič, ktorý chce spolupracovať a prichádza s vlastnými nápadmi a návrhmi,
5. rodič príliš angažovaný, autoritatívny, s vysokou potrebou kontroly spolupráce.

Práve z dôvodu rôznorodosti vzťahu rodičov ku škole by ste o vašej náplni práce, o vašich kompetenciách, ale aj vašej pracovnej dobe, resp. konzultačných hodinách mali rodičov informovať čo najskôr na začiatku školského roka rôznymi spôsobmi:

- V niektorých školách sa ešte v júni predchádzajúceho školského roka pred nástupom do 1. ročníka organizujú rodičovské stretnutia pre rodičov budúcich prvákov. Ich cieľom je napr. predstavenie filozofie školy, jednotlivých zamestnancov, formálne informácie o priebehu vyučovania, objednávanie školskej uniformy (napr. na stredných odborných školách). Určite využite tento priestor a o svojej práci informujte, napr. krátkym príhovorom k rodičom .
- Prostredníctvom edupage informujte všetkých rodičov školy krátkou správou o tom, že v škole pracujete, v akom rozsahu, akým spôsobom vás môžu kontaktovať a kedy ste im k dispozícii.
- Na viditeľné miesto pri vstupe do školy vyveste na nástenku všetky vyššie uvedené informácie o sebe – vaše meno, konzultačné hodiny, miestnosť, kontakt.
- Zúčastnite sa rodičovských združení na začiatku školského roka – fyzicky vstúpte do prváckych tried a v ostatných triedach poprosť učiteľov, aby o vašej práci v škole krátko informovali rodičov.
- Predovšetkým pri rodičoch prvákov (ktorí sa možno s pozíciou školského psychológa ešte nestretli) je potrebné najskôr vytvorenie dôverného vzťahu, a to je možné práve písomnou formou (nakoľko dáva rodičovi väčší pocit bezpečia). Práve ich informujte o svojej činnosti rozsiahlejším listom, ktorý im môžete zaslať mailom alebo cez edupage schránky. V alternatívnych školách je partnerstvo škola – rodina dominantným a využívajú sa na to napr. aj listy rodičom zaslané prostredníctvom dieťaťa.

- Na začiatku školského roka si dotazníkom môžete od rodičov pýtať informáciu o témach, ktoré majú potrebu počas školského roka s vami diskutovať. Na základe zistení následne ponúknite rodičom besedy, workshopy či iné vzdelávacie aktivity.
- V priebehu školského roka sa vo väčšine škôl organizuje Deň otvorených dverí. Je určený budúcim záujemcom o školu – žiakom, ale tiež ich rodičom. Preto by ste na tejto akcii nemali chýbať a na svoju činnosť si už tu “spraviť reklamu”.
- V prípade, že v škole nemôže prebiehať prezenčné vyučovanie, informujte žiakov aj ich zákonných zástupcov, ako sa s vami vedia spojiť online. Ponúknite viacero platforiem, na ktorých si vytvoríte pracovné konto (okrem Edupage napr. Facebook, Skype, Zoom a i.)

Podmienkou efektívnej spolupráce s rodinou je komunikácia, ktorá však musí byť partnerská. Od začiatku vašej práce musí rodič cítiť, že je vo svojej role podporovaný, vypočutý a cíti, že to, o čom hovorí, vás zaujíma. Vašou úlohou totiž nie je rodiča meniť, ale sprevádzať ho v jeho častokrát náročnej rodičovskej úlohe. V prípade, že sa potrebujete o téme práce s rodinou dozvedieť viac (formy práce s rodinou, ako viesť s rodinou rozhovor, zhodnotenie správania rodiča), k dispozícii je [materiál](#) E. Gajdošovej.

6. Legislatívne minimum

Zákony, vyhlášky, metodické pokyny

Hoci hlavnou činnosťou školského psychológa nie je čítať si zákony a vyhlášky, mali by ste vedieť o tom, kde a akým spôsobom je upravená pedagogická aj odborná činnosť zamestnancov rezortu školstva. Áno, uznávame, táto časť bude trochu nudná, tak poďme rýchlo na to:

Základným zákonom, ktorý rámcuje legislatívne prostredie slovenského školstva, je Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní v znení neskorších predpisov, čiže [Školský zákon](#).

Je dôležitý, pretože definuje všetky pojmy, s ktorými sa stretávame vo výchove a vzdelávaní, zároveň vymedzuje základné pravidlá, ktoré pri svojej činnosti musia rešpektovať všetky školy a školské zariadenia:

- Kto je to žiak a kto dieťa?
- Kto je dieťa/žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami?
- Kto je dieťa/žiak so zdravotným znevýhodnením, postihnutím, nadaním, prípadne dieťa/žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia?
- Akým spôsobom a v akom veku začína a končí povinná školská dochádzka, povinné predprimárne vzdelávanie?
- Ako sa ukončuje štúdium v strednej škole?
- Čo je individuálne vzdelávanie, individuálny učebný plán?
- Aký má byť počet žiakov v triede?
- Čo sú špeciálne výchovné zariadenia - diagnostické centrá, reedukačné centrá, LVS?
- Čo sú školské zariadenia poradenstva a prevencie – centrá poradenstva a prevencie, špecializované centrá poradenstva a prevencie?

Kedykoľvek budete hľadať nejakú definíciu, použite Školský zákon ako primárny zdroj. Je to dôležité najmä v školských dokumentoch, pri kontakte s inými školami či školskými zariadeniami a aj pri kontakte s inštitúciami mimo rezortu školstva. Samozrejme nepredpokladáme, že ho budete vedieť naspamäť, ale je dobré sa v ňom orientovať - napr. v správe nepísať o 10-ročnom dieťati, pretože "dieťaťom" je pred nástupom do školy a pod.

Druhým dôležitým zákonom je Zákon č. 138/2019 Z.z. [o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch v znení neskorších predpisov](#).

Ten hovorí o vašich právach, povinnostiach, kariérnom postupe aj vzťahu k iným pedagogickým a odborným zamestnancom. Nájdete v ňom aj:

- aké sú kategórie pedagogických a odborných zamestnancov, ich kariérové stupne a kariérové pozície,

- základnú charakteristiku činnosti jednotlivých kategórií odborných aj pedagogických zamestnancov - psychológa, školského psychológa, školského špeciálneho pedagóga, kariérového poradcu, sociálneho pedagóga,
- čo je profesijný štandard a čo profesijný rozvoj.

K niektorým z týchto pojmov sa vrátíme neskôr.

Mali by ste si prečítať aj Zákon č. 199/1994 Z. z. o [psychologickej činnosti](#) a Slovenskej komore psychológov v znení neskorších predpisov. Ten si môžete naozaj prečítať celý, v súčasnej podobe má totiž len 3 paragrafy a hovorí o psychologickej činnosti a o povinnosti mlčanlivosti. V rámci reformy starostlivosti o duševné zdravie sa aktuálne pripravuje jeho novelizácia.

To, čo je v zákonoch, ďalej spresňujú **vyhlášky, smernice a metodické pokyny**, pričom platí hierarchia zákon > vyhláška > smernica > metodický pokyn. V čase pandémie platili napr. aj usmernenia vydané ministerstvom, ale tie sú obmedzené na určitý čas alebo situáciu. Vyhlášky, smernice a rezortné metodické pokyny nájdete na [stránke MŠVVaŠ SR](#), metodické materiály sú zverejnené aj [na stránke Štátnej školskej inšpekcie](#).

Z nich najdôležitejšie sú:

- vyhláška o zariadeniach poradenstva a prevencie
- vyhláška o základnej škole v znení neskorších predpisov
- vyhláška o stredných školách v znení neskorších predpisov
- vyhláška o špeciálnych školách v znení neskorších predpisov
- vyhláška o materskej škole

a mnohé ďalšie. Dôležité sú napr. metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu pre základné a stredné školy.

Zvlášť by sme vás chceli upozorniť na [legislatívne podklady pre výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami](#), ktoré sú zverejnené na stránke NIVAM.

V neposlednom rade je výborný i [materiál o tvorbe individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov](#) pre žiakov so ŠVVP, ktorý tiež nájdete na stránke NIVAM.

Kvalifikačné predpoklady

Kto môže pracovať na pozícii školského psychológa? Nemusí ním byť len absolvent vysokoškolského štúdia psychológie. [Vyhláška č. 173/2023 Z. z.](#) o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov hovorí, že to môže byť nielen odborník, ktorý má:

- vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore psychológia, pričom študijný program môže byť zameraný aj na pedagogickú psychológiu, školskú psychológiu, poradenskú psychológiu alebo pracovnú a organizačnú psychológiu,
- ale i odborník, ktorý spĺňa iné kvalifikačné predpoklady definované vyhláškou MŠVVaŠ SR č. [173/2023 Z.z.](#), príloha č. 11

Mzda

Super, našli ste si „svoju“ prvú školu, dohodli ste si s vedením termín nástupu a podpisujete svoju prvú zmluvu. Čo má obsahovať korektný dokument, nájdete v Zákonníku práce a iných legislatívnych dokumentoch, o ktorých hovoriť nebudeme. Okrem iného v nich ale nájdete aj všetky zložky funkčného platu tak, ako to určuje Zákon č. 553/2003 Z.z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov. Výšku svojho platu a to, ako sa bude pohybovať v budúcnosti, nájdete na stránke MŠVVaŠ SR.

Pre školských psychológov platí príloha č. 3, ktorá od 1.9.2023 upravila výšku hrubej mzdy nasledovne:

Platová trieda	Platová tarifa	
6	1240,00	Začínajúci odborný zamestnanec
7	1351,50	Samostatný odborný zamestnanec
8	1514,50	Odborný zamestnanec s prvou atestáciou
9	1696,50	Odborný zamestnanec s druhou atestáciou

Uvedené sumy sa zvyšujú podľa odpracovaných rokov, takže ak by sa nemenili platové tabuľky (resp. nezvyšovali platy v školstve) napr. po desiatich rokoch, budete mať podľa uvedenej prílohy č. 3 výšku hrubej mzdy 1392,50 EUR (samostatný odborný zamestnanec - platová tarifa 7, započítaná prax 10 rokov = 1351,50 EUR + 41 EUR). Plat vám môže zvýšiť vedenie vašej školy odmenami či osobným ohodnotením, ale môžete pre to niečo spraviť aj sami. Cestou je zvýšenie kariérového stupňa.

Kariérové stupne

V čase nástupu do svojho prvého zamestnania začínate v kariérovom stupni „začínajúci odborný zamestnanec“. Po absolvovaní adaptačného vzdelávania sa dostanete do stupňa „samostatný odborný zamestnanec“. Tento posun je povinný, adaptačné vzdelávanie absolvovať musíte.

Ak budete šikovní a svoju šikovnosť aj preukázate prostredníctvom vykonania prvej alebo druhej atestácie, môžete sa dostať až do stupňa „odborný zamestnanec s druhou atestáciou“. Ako to celé funguje, nájdete v tabuľke:

Kariérový stupeň	Ako sa ním stanete	Časové lehoty podľa Zákona č. 138/2019 Z.z.
Začínajúci odborný zamestnanec	Nástupom do prvého zamestnania v škole	Začiatok – najneskôr do 5 dní od vzniku pracovného pomeru (§ 51) Ukončenie – najneskôr do 2 rokov od nástupu do pracovného pomeru (§ 31)
Samostatný odborný zamestnanec	Ukončením adaptačného vzdelávania	
Odborný zamestnanec s prvou atestáciou	Vykonaním prvej atestácie, alebo vykonaním druhej atestácie pre inú kategóriu OZ ako do ktorej ste zaradení, alebo získaním VŠ vzdelania 3. stupňa	Najmenej päť rokov výkonu pracovnej činnosti v kategórii samostatný odborný zamestnanec (§ 30)
Odborný zamestnanec s druhou atestáciou	Vykonaním druhej atestácie, alebo získaním VŠ vzdelania 3. stupňa	Najmenej päť rokov výkonu pracovnej činnosti v kategórii Odborný zamestnanec s prvou atestáciou (§ 30)

V Zákone č. 138/2019 Z.z. nájdete všetky podmienky týkajúce sa adaptačného vzdelávania, atestačného procesu aj atestačného portfólia. Mnohé z nich sú však v tejto chvíli pre vás ako začínajúceho školského psychológa natoľko vzdialené, že sa nimi zaoberať nebudeme.

Vzdelávanie

Základným vzdelávaním, ktoré po nástupe do zamestnania absolvujete, je adaptačné vzdelávanie. Na tomto mieste o ňom uvedieme niekoľko faktov, podrobnejšie informácie opäť nájdete v Zákone č. 138/2019 Z.z., § 51 a 52:

- poskytovateľom vzdelávania je škola,
- odborným garantom je (väčšinou) riaditeľ školy,

- jeho program schvaľuje riaditeľ,
- ten, kto vás „zaškofuje“, je uvádzajúci odborný zamestnanec,
- ukončuje sa na základe odporúčania uvádzajúceho odborného zamestnanca pred trojčlennou skúšobnou komisiou, podľa programu adaptačného vzdelávania,
- ukončením adaptačného vzdelávania spĺňate kompetencie definované v Profesionálnych štandardoch.

Profesionálne štandardy vydalo MŠVVaŠ SR (Pokyn ministra č. 39/2017) a sú [zverejnené](#) na stránke ministerstva. Určujú vám, ktoré kompetencie máte preukazovať, ak ste v jednotlivých kariérových stupňoch. Ak niektoré z nich nespĺňate, mali by ste si podľa toho plánovať svoje ďalšie vzdelávanie. To si raz ročne uvádzate do „**Ročného plánu profesionálneho rozvoja**“ (nemýliť si s Plánom práce na školský rok). Dobrou správou je, že náklady na vzdelávanie hradí zamestnávateľ, ak ide o aktualizácie a adaptačné vzdelávanie. Zamestnávateľ vám tiež *môže uhradiť* náklady na rozširujúce vzdelávanie, ktoré je v súlade s plánom profesionálneho rozvoja a ročným plánom vzdelávania. Zároveň máte nárok na pracovné voľno, s náhradou funkčného platu v rozsahu 5 pracovných dní v kalendárnom roku. Akékoľvek iné vzdelávania vám zamestnávateľ preplácať nemusí a môže požadovať, aby ste si na účasť na nich čerpali dovolenku.

Po piatich rokoch od toho, ako ste sa stali samostatným odborným zamestnancom, môžete požiadať o **vykonanie prvej atestácie**. Pri nej preukážete, že disponujete profesionálnymi kompetenciami vymedzenými profesionálnym štandardom pre kariérový stupeň odborný zamestnanec s prvou atestáciou. Dokazujete to prostredníctvom obhajoby atestačného portfólia, ktoré tvoria všetky dôkazy splnenia požadovaných štandardov: doklady o účasti na vzdelávaní, záznamy vašej odbornej činnosti (video, pracovné listy, záznamové hárky), zoznam publikovaných odborných článkov a pod., a úspešnou atestačnou skúškou.

7. Náplň práce a plán práce

Školského psychológa prijíma do pracovného pomeru riaditeľ školy. Často sa však stáva, že riaditeľ a niekedy ani sám školský psychológ nemajú jasnú predstavu o náplni jeho práce. Preto je pre všetkých dôležité si vopred stanoviť, aké sú požiadavky školy a čo je v kompetencii a možnostiach školského psychológa. Vzťah medzi riaditeľom školy a psychológom je kľúčový. Je na majstrovstve aj skúsenostiach školského psychológa vedieť správne interpretovať zákazky od riaditeľa, pričom sa však musí držať etiky práce školského psychológa. Základom je vybudovanie dôvery, ktorú si získava postupne, niekedy aj niekoľko mesiacov až rokov. Náplň práce je prílohou pracovnej zmluvy.

Na základe náplne práce a v súlade s inými školskými dokumentami si každý školský psychológ pripravuje každý školský rok vlastný **Plán práce školského psychológa**. Vychádzať môžete z koncepcií práce školského psychológa, ktoré sú rozpracované napr. v publikáciách [Jána Hvozdíka](#) alebo Evy Gajdošovej. Požiadavky na školského psychológa sú v každej škole iné, čo vedie k nejednotnému plánu práce školského psychológa. Každá škola má iné podmienky, iné vedenie, iných pedagogických aj nepedagogických zamestnancov, iných žiakov, s inou motiváciou a aj s inými rodičmi (napr. školský psychológ v základnej škole bude každý rok prítomný pri zápise detí do prvého ročníka, v strednej škole bude pripravovať žiakov na maturitnú skúšku). Je tam veľa inakosti, preto je potrebné držať sa určitého základu, ktorý si školský psychológ musí vedieť obhájiť, a odborne, no zrozumiteľne s vedením vydiskutovať. Celkovo však možno povedať, že plán práce by mal byť zostavený zmysluplne, prehľadne, vecne a s ohľadom na jeho praktické využitie v bežnom, každodennom fungovaní. Mal by byť rozdelený do myšlienkovito ucelených častí tak, aby boli úlohy rozdelené podľa mesiacov v danom školskom roku. Dobře zostavený plán práce má obsahovať primerané množstvo úloh. Niekedy je menej viac. Pri jeho tvorbe netreba zabúdať, že úlohy je potrebné aj kontrolovať a vyhodnocovať. Treba rátať aj s neočakávanými činnosťami a požiadavkami (intervencia).

Pri tvorbe plánu práce by sa mali dodržiavať tieto zásady:

- stručnosť, jasnosť, prehľadnosť,
- stanoviť reálne a splniteľné ciele,
- každý rok inovovať plán.

Prioritou má byť prevencia a poradenstvo. My Vám ponúkame vzorový plán práce, ktorý si môžete prispôbiť podľa svojich možností s schopnosťami a podľa potrieb školy. (Príloha č. 1)

Dôležitým podkladom pre váš každoročný plán práce je určite aj [Sprievodca školským rokom](#). Vydáva ho pre každý školský rok MŠVVaŠ. Obsahuje aktuálne pokyny, odporúčania aj povinnosti škôl. V oblasti prevencie v ňom nájdete podnety na to, ktorým globálnym, prierezovým témam sa venovať, ako pristupovať k žiakom so ŠVVP, k národnostným menšinám, ako podporovať výchovu k ľudským právam a pod.

Na konci školského roka bude od vás riaditeľ školy vyžadovať odovzdanie **záverečnej alebo vyhodnocovacej správy**. Tá vychádza z plánu práce a popisujete, čo ste z plánu splnili a čo ste robili inak, navyše. Nemá pevne danú formu ani obsah. V úvode opíšte:

- s kým ste spolupracovali,
- ako sa vám darilo dodržať plán, vrátane príčin, prečo sa ho dodržať nepodarilo (napr.

v školskom roku 2019/2020 kvôli pandémie, stretnutie pre rodičov sa neuskutočnilo kvôli malému záujmu a pod.).

V časti o individuálnom poradenstve opíšte problémový okruh a k nemu dôležité čísla, napr.:

- Poruchy učenia – 20 klientov – celkovo 50 stretnutí,
- Problémy vo vzťahoch, s láskou, zamilovanosťou – 10 klientov – 20 stretnutí.

Tieto problémové okruhy si vytvorte a nazvite sami. V časti o skupinovom poradenstve opíšte preventívnu a intervenčnú prácu s triedami:

- Prevencia vzniku závislostí – 6 tried (prípadne vymenujte) – spolu 15 stretnutí,
- Intervencia kvôli šikanovaniu – VII. A – 5 stretnutí.

V ďalšej časti opíšte iné činnosti nespádajúce do týchto dvoch:

- Seminár pre učiteľov o IVVP – 23 účastníkov,
- Podpora činnosti žiackej školskej rady – celoročne, 10 stretnutí,
- Zorganizovanie darovania krvi pre chorého spolužiaka v IV.A.

Jednu časť záverečnej správy si vyčleňte aj na zoznam vami absolvovaných vzdelávaní, školení, workshopov.

Záverečná správa je zároveň dobrou príležitosťou na to, aby ste zhodnotili trendy a tendencie, ktoré odpozorujete v živote žiakov:

- V súlade s celoslovenským trendom pozorujem väčšiu toleranciu k užívaniu nelegálnych látok, príčinou je ...
- V čase pandémie narástol počet žiakov, ktorí sa nezúčastňovali vyučovania, preto navrhujem ...
- Po zavedení ranných komunít v triedach klesá počet prípadov šikanovania, celkovo sa zlepšujú vzťahy. Súvisí to s ...
- Pri prevencii ... sme využili spoluprácu s o.z., preto do budúcnosti odporúčam pokračovať v ...

V správe by ste sa mali zamerať predovšetkým na svoju činnosť. Pravdepodobne bude súčasťou celoškolskej hodnotiacej správy, ktorá bude zverejnená. Údaje vo vašej správe by preto mali byť natoľko anonymné, aby bola zachovaná vaša povinnosť mlčanlivosti a zároveň etický kódex práce školského psychológa.

Nebudte prekvapení, ak si od vás riaditeľ bude pýtať okrem záverečnej správy aj zoznam žiakov, s ktorými ste pracovali. Zo strany riaditeľa je to logická požiadavka, sám totiž nemá možnosť inak kontrolovať vašu prácu. Môžete to čakať hlavne u riaditeľov, ktorí doteraz so zamestnávaním školského psychológa nemajú skúsenosť a vlastne ani sami nevedia, aký objem práce a v akej oblasti

od vás môžu čakať. Môžete mu zoznam žiakov poskytnúť, ale nesmiete informovať riaditeľov o podrobnostiach vašej práce. Tzn. zoznam môže obsahovať napr. meno žiaka, triedu a počet stretnutí, vrátane konzultácií s rodičmi, prípadne dátumy stretnutí. Takýto zoznam môže slúžiť aj pre triedneho učiteľa na porovnanie si dochádzky. Niektorí žiaci budú totiž radi vyhľadávať vaše služby hlavne počas neobľúbených vyučovacích hodín.

Všetky informácie, ktoré ste získali v rámci výkonu profesionálnej psychologickéj činnosti, sú dôverné. Ak si to situácia vyžaduje, informácie poskytnete len so súhlasom zákonného zástupcu a v prípade, že je žiak plnoletý, so súhlasom žiaka. To platí aj pri podávaní informácií štátnym orgánom alebo orgánom verejnej moci. Výnimkou môže byť informácia, ktorá by v prípade jej neoznámene mohla viesť k ohrozeniu psychického alebo fyzického zdravia žiaka alebo inej osoby. V tomto prípade máte **oznamovacia povinnosť**. Oznamovacia povinnosť znamená, že existujú natoľko závažné situácie, ktoré nás zbavujú mlčanlivosti, ak sa o nich dozvieme. Napríklad pri sexuálnom zneužívaní v rodine alebo ak sa na žiakovi pácha trestný čin.

8. Spolupráca s inými pedagogickými a odbornými zamestnancami

Pozícia školského psychológa je veľmi dôležitou multidisciplinárnou pozíciou v škole. Ako odborný zamestnanec vytvára akúsi pomyselnú sieť medzi systémom školy (napr. riaditeľ, učitelia, výchovný poradca, odborní zamestnanci, rodičia, žiaci a pod.) a inými odborníkmi (napr. lekár, psychiater, klinický psychológ, logopéd, špeciálny pedagóg, sociálny pracovník a pod.). Zároveň, v prípade potreby oslovuje inštitúcie ako CPP, ŠCPP, ÚPSVaR, mimovládne organizácie pracujúce s deťmi a mládežou a pod.

Podľa § 131 aktuálnej verzie Školského zákona sa všetka odborná činnosť v systéme poradenstva a prevencie uskutočňuje v súlade s výkonovými a obsahovými štandardmi poradenstva prostredníctvom podporných úrovní prvého až piateho stupňa. Činnosti podpornej úrovne prvého stupňa vykonáva pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec a ŠPT vykonáva činnosti podpornej úrovne druhého stupňa, a ak odborné činnosti v škole realizujú OZ s CPP, hovoríme o treťom stupni.

Podporné úrovne

Filozofiou všetkých úrovní piatich stupňov podpory je orientácia na podporu duševného zdravia a pozitívny všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa/žiaka. Pokiaľ majú viesť tieto procesy podpory a rozvoja k úspešnosti v jeho živote, je žiadúce, aby boli koordinované v kontextoch multidisciplinárnej spolupráce (multidisciplinárnych princípov). Koordinácia procesov je závislá na spoluúčasti zainteresovaných strán a okrem odborných zamestnancov škôl a školských zariadení sú jeho súčasťou: dieťa/žiak, rodič, resp. zákonný zástupca (prípadne iní členovia rodinného systému), pedagogickí zamestnanci škôl a školských zariadení a iní odborníci z komunity, v ktorej dieťa/žiak žije. Význam zainteresovaných strán:

- Centrom je dieťa/žiak, ktorého život ovplyvňuje jeho rodinné prostredie, prostredie ním navštevovaných škôl a školských zariadení a súčasne aj systémy komunitného života, ktoré dotvárajú jeho každodennú realitu. Vplyv jednotlivých systémov (rodinné, školské a komunitné prostredie) nie je možné oddeľovať. Úrovne podpory akcentujú vnímanie kontextov a dôležitosť prepájania všetkých zainteresovaných strán, ktoré do procesov podpory a rozvoja života dieťaťa/žiaka vstupujú.
- Prioritou je zameranie sa na silné stránky a rozvoj potenciálu dieťaťa/žiaka a hľadanie možností efektívnych stratégií pre jeho úspešnú výchovu a vzdelávanie s prihliadaním na existujúce riziká, príp. špecifiká. Cieľom je vytvárať podporné prostredie pre odstraňovanie bariér a dosahovanie zmeny v prospech spokojného (úspešného) života dieťaťa/žiaka.
- Rodič, zákonný zástupca, príp. aj ostatní členovia rodinného systému sú nositeľmi cenných a častokrát najdôležitejších informácií o situácii a možnostiach rozvoja dieťaťa/žiaka. Rodiča môžeme právom považovať za experta na život svojho dieťaťa. Všetky odborné činnosti naprieč piatimi úrovňami podpory je potrebné, ba až nevyhnutné komunikovať a realizovať podľa možností v sústavnej komunikácii a spolupráci s rodičom alebo zákonným zástupcom, resp. rodinou dieťaťa/žiaka. Postavenie zákonného zástupcu a rodiny dieťaťa/žiaka považujeme za kľúčové, pretože je to práve on, s kým sa vo všetkých úrovniach podpory počíta ako s najdôležitejšou osobou vo vzťahu k dieťaťu/žiakovi a k jeho výchove a vzdelávaniu.

Spoločné nastavenie cieľov zvyšuje ochotu participovať na ich napĺňaní.

- Súčasne je rovnako potrebné viesť, vyhodnocovať a evidovať informácie v komunikácii a spolupráci najmä s pedagogickými zamestnancami škôl a školských zariadení, ktorí sú nositeľmi špecifických informácií o fungovaní dieťaťa/žiaka v školskom prostredí.
- V niektorých prípadoch vstupujú do procesov podpory aj odborníci z komunity a iných rezortov (zdravotníctvo, sociálna oblasť, zložky polície, neštátne a mimovládne organizácie a pod.). Ich zapojenie do koordinácie jednotlivých úrovní stupňov podpory pomáha prispieť k zachyteniu širších kontextov situácie dieťaťa/žiaka.

“Podpornou úrovňou **prvého stupňa** rozumieme univerzálnu preventívno-výchovnú činnosť, ktorá sa poskytuje všetkým deťom a žiakom ako súčasť výchovno-vzdelávacej činnosti. Cieľom je zabezpečiť optimálne podmienky pre sociálno-emocionálny, kognitívny a osobnostný rozvoj dieťaťa/žiaka. Prostredníctvom úpravy obsahu, foriem a metód sa univerzálne preventívne aktivity a princípy implementujú do výchovy a vzdelávania, pričom sa zameriavajú na budovanie pozitívnej klímy a zdravých vzťahov v triede, nenásilnej vzájomnej komunikácie pocitov a potrieb, riešenie žiackych konfliktov, sledovanie pokroku detí/žiakov, udržiavanie motivácie, rozvoj prosociálneho správania a empatie, kongruencie, kariérového poradenstva. Realizuje ju v triede každý pedagogický zamestnanec aktívnou spoluprácou so školským podporným tímom, školským špeciálnym pedagógom alebo odborným zamestnancom školy v kooperácii so zákonným zástupcom dieťaťa/žiaka. Podpora sa poskytuje v MŠ, ZŠ a SŠ. Odohráva sa priebežne, v každodennom kontakte s deťmi/žiakmi v MŠ, ZŠ a SŠ a v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach: školský klub detí, centrum voľného času, školský internát.” (Podporná úroveň prvého stupňa, 2022)

“Odborní zamestnanci a školský špeciálny pedagóg poskytujú podporu **druhého stupňa**. Pôsobiť môžu multidisciplinárne aj ako súčasť školského podporného tímu. Tiež realizujú odbornú činnosť v škole v takom rozsahu, ktorý súvisí s výchovno-vzdelávacími potrebami dieťaťa/žiaka. Spolupracujú s pedagogickými zamestnancami školy, zabezpečujú im metodickú podporu a poradenstvo pri práci s dieťaťom/žiakom, realizujú odborné činnosti smerom k deťom/žiakom a ich zákonným zástupcom, zúčastňujú sa na odborných konziliách, vytvárajú podmienky spolupráce medzi školou, zariadeniami poradenstva a prevencie a subjektmi z iných rezortov (lekár, sociálny pracovník, kurátor a pod.). ... Podporná úroveň 2. stupňa sa poskytuje v školskom prostredí: individuálne alebo skupinovo, v mimoškolskom prostredí - v domácom prostredí rodiny, prípadne v iných vhodných komunitných priestoroch, ak je to v záujme dieťaťa/žiaka a ak to umožňujú podmienky školy.” (Podporná úroveň druhého stupňa, 2022) Pritom je žiadúce uviesť, že školský podporný tím predstavuje funkčné prepojenie so zariadeniami PaP na vyšších stupňoch podporných úrovní.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, vaša činnosť sa bude denne obsahovo prelínať s činnosťou iných odborných a pedagogických zamestnancov. V niektorých oblastiach sa budete prirodzene dopĺňať, ale aj zámerne spolupracovať. Inokedy možno budete mať pocit, že si navzájom „konkurujete“, no je to vždy o vašej dohode a vymedzení si oblastí odborných činností a ich prínosu pre klienta v špecifickom prostredí vašej školy.

Vo väčšine škôl tvoria okrem vás multidisciplinárny tím aj školský špeciálny pedagóg, výchovný poradca, kariérový poradca, pedagogický asistent.

Školský špeciálny pedagóg bude po odbornej stránke vašim najbližšie spolupracujúcim kolegom. S ním

sa budete najviac dopĺňať, nakoľko množstvo klientov bude vašich spoločných. Zvyčajne:

- individuálne alebo skupinovo poskytuje výchovu, vzdelávanie a špeciálno-pedagogické intervencie deťom a žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, rizikovým vývinom, zameriava sa aj na reedukáciu porúch učenia sa a správania,
- v spolupráci so školským zariadením poradenstva a prevencie (najmä CPP poskytuje špeciálno-pedagogické intervencie aj iným deťom a žiakom, ktoré nie sú deťmi a žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami),
- poskytuje špeciálno-pedagogické poradenstvo deťom, žiakom, zákonným zástupcom, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom,
- koordinuje súčinnosť s ŠCPP a CPP.

Synergiu odborných kompetencií školského psychológa a školského špeciálneho pedagóga opísala Kopčanová (2006):

- „obaja spolupracujú na vypracovávaní individuálnych učebných plánov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- pripravujú programy rozvoja osobnosti žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- podieľajú sa na zaraďovaní a preradovaní žiakov do špeciálnych škôl,
- spolupracujú na reintegrácii žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami späť do štandardných škôl,
- spolupracujú s riaditeľom a vedením školy pri zabezpečovaní optimalizácie výchovno-vzdelávacieho procesu - obsahu, organizácie, foriem, metód a prostriedkov výchovy a vzdelávania,
- pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia pripravujú rozvíjajúce programy na špeciálnu starostlivosť o nich v procese výchovy a vzdelávania, na podporu ich osobnostného rozvoja a rozvoja ich schopností,
- vyhľadávajú žiakov tvorivých, nadaných a talentovaných a v spolupráci s učiteľmi pripravujú pre nich špeciálne diferencované postupy vo výchove a vzdelávaní,
- pomáhajú žiakom neprospievajúcim a žiakom učiacim sa pod svoje možnosti, navrhujú a v rámci svojej pôsobnosti sa i zúčastňujú na realizácii priamych a nepriamych intervencií do výchovno-vzdelávacieho procesu špeciálnych učebných a rozvíjajúcich programov pre nich,
- venujú sa žiakom s problémami v správaní a poruchami správania. V spolupráci s výchovným poradcom a vyučujúcimi sa podieľajú na tvorbe a realizácii intervenčných programov na modifikáciu nežiadúceho správania (či už priamymi intervenciami alebo intervenciami sprostredkovanými učiteľmi a rodičmi), na eliminovanie týchto problémov.“

Kooperatívne fungovanie školského psychológa a školského špeciálneho pedagóga v škole si vyžaduje citlivé chápanie a vzájomné rešpektovanie kompetencií ako rovnocenných odborníkov. Majú si byť vedomí, že spoločný úspech možno dosiahnuť len na základe jasného vymedzenia úloh a zodpovednosti oboch zainteresovaných. Neodmysliteľnou súčasťou dobrej spolupráce je najmä pravidelná komunikácia a snaha riešiť problémy konštruktívnou diskusiou.

Obom odborníkom v triede v mnohých školách pomáha **pedagogický asistent** (nazývaný aj asistent učiteľa). Ten „podľa požiadaviek učiteľa, vychovávateľa alebo majstra odbornej výchovy a v spolupráci s odbornými zamestnancami vytvára rovnosť príležitostí vo výchove a vzdelávaní, pomáha dieťaťu, žiakovi alebo skupine detí alebo žiakov pri prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér“ (Zákon č. 138/2019 Z. z., § 21). To je ten trpezlivý,

ochotný človek s veľkým sebaovládaním, ktorý priamo v triede na vyučovaní realizuje intervencie odporúčané školským špeciálnym pedagógom. Ak školského špeciálneho pedagóga škola nemá, bude na vás, aby ste si spolu s ním premysleli implementáciu intervencií odporúčaných ŠCPP alebo CPP.

Podľa § 38 zákona 138/2019 je úlohou **výchovného poradcu** „vykonávať činnosti výchovného poradenstva prostredníctvom informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a ďalších súvisiacich činností“ a mal by sprostredkovať deťom, žiakom a ich zákonným zástupcom „odbornú terapeuticko-výchovnú činnosť“. V tomto bode odporúčame s výchovným poradcom logickú dohodu, že to budete mať na starosti vy. Vo všeobecnosti sú činnosti výchovného poradcu definované veľmi široko. Dohodnite si preto vo vašej škole podobu spolupráce. (Je napr. výborné, ak má výchovný poradca vytvorené dobré kontakty na sociálnych kurátorov a vie účinne riešiť problém záškoláctva.)

Školský koordinátor vo výchove a vzdelávaní (podľa § 38 Zákona č. 138/2019 Z.z.) sa v školách predtým nazýval koordinátor prevencie sociálno-patologických javov, či koordinátor protidrogovej výchovy. Má na starosti koordinovať primárnu prevenciu drogových závislostí a ďalších sociálno-patologických javov, prierezové témy určené školským vzdelávacím programom alebo informatizáciu a vzdelávanie prostredníctvom informačno-komunikačných technológií. Pod primárnou prevenciou sa pritom bežne v školách chápe aj organizovanie celoškolských akcií (výchovné koncerty, „protidrogové“ koncerty, zapojenie do celoslovenských zbierok či iné dobrovoľníctvo, besedy, súťaže a pod.). Účinnosť takýchto akcií a ich spojitosť s prevenciou konkrétneho rizikového správania je síce často otázna, je však v slovenských školách realitou. Opäť odporúčame dohodnúť si, čo budete realizovať vy a čo školský koordinátor.

V školách môže pôsobiť aj **školský špecialista vo výchove a vzdelávaní**, ktorý vykonáva činnosti v oblasti výchovy a vzdelávania detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, alebo využívania knižničných služieb a informačných služieb pre potreby výchovy a vzdelávania, aktualizácie vzdelávania, sebarozvoja žiakov, pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov alebo rozvoja športových zručností žiakov a získavania základov konkrétneho druhu športu v súlade so školským vzdelávacím programom. Spolupráca s týmto špecialistom má svoje benefity najmä v tom, že sa môžete vzájomne podporovať v cielených intervenciách konkrétnych žiakov alebo v skupinovej práci s celou triedou.

Kariérový poradca má na starosti poskytovanie poradenstva v oblasti kariérového vývinu žiaka a jeho zosúladienie s individuálnymi predpokladmi a záujmami a s potrebami trhu práce (Školský zákon). Tzn. na základe diagnostiky profesijnej orientácie a osobnostných vlastností a predpokladov odporúča žiakovi a jeho zákonným zástupcom výber vhodnej strednej či vysokej školy, učebného či študijného odboru, uľahčuje rozhodovanie pri úvahe o duálnom vzdelávaní a pod. Spoluprácu s činnosťou školského psychológa vidíme práve v oblasti diagnostiky, počas ktorej použitie psychodiagnostických metód umožní žiakom lepšie poznať svoje silné a slabé stránky a na základe toho podporiť výber vhodného zamerania ďalšieho štúdia.

Otázky kariérového poradenstva svojou komplexnosťou presahujú zamýšľaný rozsah tohto materiálu, v prípade vášho záujmu nájdete množstvo informácií v materiáloch VÚDPaP: v príručkách Kariérový vývin v predškolskom veku a Kariérový vývin v mladšom školskom veku a v databáze dokumentov (typ dokumentu Odborný postup, oddelenie NP Štandardy).

Riaditeľ školy môže vo vnútornom predpise určiť, že pozíciu kariérový poradca bude vykonávať školský psychológ. **Avšak pozor! Je to možné až u samostatného odborného zamestnanca, nie u začínajúceho.** Ak to po ukončení adaptačného vzdelávania bude aj váš prípad, je potrebné sledovať aktuálne legislatívne zmeny v kariérovom poradenstve v systéme regionálneho školstva. Užitočné informácie a odkazy pre výber študijného a profesijného smerovania, ako aj informácie o duálnom vzdelávaní nájdete na stránke <https://www.minedu.sk/karierove-poradenstvo/>.

Kariérové poradenstvo je komplexný prístup k jednotlivcovi, ktorý zohľadňuje všetky aspekty jeho osobného, profesionálneho a sociálneho života. K tomu, aby sme získali potrebné informácie o jednotlivcovi, používame rôzne hodnotiace metódy a techniky. Pri kariérovom poradenstve vedíme žiakov určitými fázami, a to od psychometrickej, edukačnej až po fázu spracovania všetkých informácií, ktorá by ich mala doviesť k správne nasmerovaniu pri voľbe školy alebo pri kariérovom rozhodnutí. Pri realizácii kariérového poradenstva odporúčame dodržať zásadu dobrovoľnosti, pracovať na motivácii žiakov k spolupráci a podporiť ich aktivitu.

Hoci nepatria medzi pedagogických ani odborných zamestnancov a väčšinou nie sú ani plnoletí, „kolegami“ školského psychológa sú aj členovia fungujúcej **žiackej školskej rady**. Sú to zvyčajne zástupcovia žiakov z každej triedy. Spoluprácou s nimi získate prehľad o atmosfére v jednotlivých triedach, o tom, čím žiaci žijú a celostný pohľad na fungovanie školy. Členovia rady vám môžu pomôcť pri organizovaní niektorých preventívnych aktivít v triedach, môžete ich využiť na distribúciu predtlačných informácií a pod. Vnímajte ich ako rovnocenných vedeniu školy. Hoci nemajú rozhodovaciu právomoc, zastupujú dôležitý „hlas ľudu“.

V neposlednom rade veľmi často budete komunikovať s **triednym učiteľom**. Bude pre vás zdrojom cenných poznatkov o žiakoch aj ich rodičoch. Triedny učiteľ má zvyčajne informácie o rodinných vzťahoch žiakov, dokáže vám sprostredkovať kontakt na zákonných zástupcov, pozná prednosti aj nedostatky každého žiaka. Pri plánovaní prevencie vám rovnako odporúčame v prvom rade koordináciu s triednym učiteľom.

Miesto školského psychológa v školskom podpornom tíme

Podľa § 84a zákona č. 138/2019 Z.z. je od 1.1.2022 možné v školách „vytvárať školské podporné tímy, ktorých členmi sú školský špeciálny pedagóg a všetci odborní zamestnanci príslušnej školy, pričom členmi môžu byť aj iní pedagogickí zamestnanci“. Zloženie školského podporného tímu upravuje riaditeľ vo vnútornom predpise, po prerokovaní v pedagogickej rade, ak je zriadená. Práca školského podporného tímu je však úzko previazaná nielen s odbornými a pedagogickými zamestnancami, ale so všetkými aktérmi školy.

Školský podporný tím (ďalej len ŠPT) má za úlohu (Högerová (ed.), 2022):

1. „koordinovať rozvoj inkluzívneho vzdelávania,
2. zabezpečiť vo výchove a vzdelávaní uplatňovanie používania prístupov a stratégií, ktoré vyplývajú z jednotlivých odborov vedy a techniky,
3. spolupracovať so zariadením poradenstva a prevencie a ďalšími subjektmi pri podpore detí, žiakov a ich zákonných zástupcov v oblasti výchovy a vzdelávania,

4. poskytovať poradenstvo deťom, žiakom a zákonným zástupcom a metodickú podporu pedagogickým zamestnancom,
5. podieľať sa na tvorbe školského vzdelávacieho programu.“

Obr.1: Miesto ŠPT v systéme poradenstva a prevencie (Högerová (ed.), 2022)

Podľa Krnáčovej a Križa (2022) by členovia ŠPT “mali vedieť identifikovať potreby, limity a potenciál na úrovni žiakov, tried a školy, posúdiť a navrhnúť podporné opatrenia, zdefinovať ciele podpory na vyrovnanie vzniknutých rozdielov vo výchove a vzdelávaní a zmiernenie bariér”, a tým budovať bezpečné, podnetné a inkluzívne prostredie školy.

ŠPT môže mať svojho koordinátora. Ním môže byť člen ŠPT - pedagogický alebo odborný zamestnanec. Zastáva novú kariérovú pozíciu (podľa § 38 ods.7 zákona č. 138/2019 Z.z.), pričom sa nevyžaduje absolvovanie špecializačné vzdelávania. Jeho úlohou je:

- koordinácia činnosti jednotlivých členov ŠPT,
- koordinácia spolupráce pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov so zákonnými zástupcami a zamestnancami zariadení poradenstva a prevencie,
- plánovanie individuálnych a skupinových aktivít detí alebo žiakov uskutočňované školským podporným tímom a vyhodnocovanie ich účinnosti,

- zabezpečovanie súčinnosti členov ŠPT s ďalšími pedagogickými zamestnancami a vyhodnocovanie jej účinnosti.

Ako školský psychológ môžete mať v ŠPT nasledovné úlohy:

- pred zriadením ŠPT v škole na základe identifikovaných potrieb školskej komunity môže školský psychológ rozširovať povedomie vedenia školy o výhodách pôsobenia ŠPT,
- sieťovať odborníkov v rámci školy (manažment školy, učitelia, výchovný poradca, koordinátor ŠPZ, rodičia/ZZ) a mimo školy (CPP/ŠCPP, ÚPSVaR, pediater, pedopsychiater, sociálny pracovník, mimovládne organizácie),
- vystupovať ako koordinátor klienta - <https://www.minedu.sk/data/att/27191.pdf>,
- vystupovať ako koordinátor ŠPT (pretože dokážete identifikovať potreby, limity a potenciál na úrovni žiakov, tried a školy, posúdiť a navrhnúť podporné opatrenia, zadefinovať ciele podpory, navrhnúť smerovanie školy na ceste k inkluzívnemu prostrediu),
- participovať na úprave kurikula (prispôbovaním metód, foriem, obsahu vzdelávania, hodnotenia a klasifikácie dieťaťa/žiaka).

Spolupráca v systéme poradenstva a prevencie

Školský psychológ je jednou zo zložiek systému poradenstva a prevencie. Spolu s ním ho tvoria zariadenia **poradenstva a prevencie (CPP, ŠCPP) a v školách pedagogickí zamestnanci, školský podporný tím alebo odborní zamestnanci školy** (Školský zákon, § 130). Z pohľadu legislatívy sú jednotlivé zložky rovnocenné a zákon priamo hovorí o tom, že sú „organizačne a obsahovo prepojené“.

Pre vás ako začínajúcich školských psychológov je dôležitý fakt, že centrá poradenstva a prevencie realizujú vaše metodické vedenie. Spočíva v pravidelných metodických stretnutiach a možnosti odborných konzultácií v prípade, že to potrebujete. CPP môže tiež metodicky aj personálne podporovať napr. vaše preventívne a intervenčné aktivity. *Dôležité je vedieť, že každý školský psychológ sa na CPP môže v prípade potreby kedykoľvek obrátiť, a to aj individuálne.*

Môže sa stať, že sa vám riaditeľ ani žiadny zo zamestnancov CPP po vašom nástupe do zamestnania automaticky neozve. Váš zamestnávateľ a CPP nemajú spoločného zriaďovateľa, riaditeľ školy alebo školského zariadenia zatiaľ nemá povinnosť informovať nikoho o tom, že vás prijal do zamestnania.

Prax jednotlivých CPP sa pritom môže značne odlišovať. Niektoré pre vás budú organizovať pravidelné stretnutia napr. raz mesačne, iné menej často. Stretnutia môžu mať formu supervízie, Bálintovskej skupiny, informácie o legislatíve atď. Preto sa čo najskôr po nástupe do zamestnania skontaktujte s CPP vo vašom okrese a informujte sa, v čom všetkom a ohľadom akých tém vám vedia pomôcť alebo vás zastúpiť. CPP vedia zastrešiť aj kariérové poradenstvo, ktoré realizujú najmä formou diagnostiky schopností a záujmov žiakov, iné realizujú aj poradenstvo a vzdelávanie pedagogických zamestnancov v školách. Väčšinou sú takéto vzdelávania zamerané na poradenstvo pre pedagogických zamestnancov v oblasti vzdelávania detí so ŠVVP alebo zdravotným postihnutím.

Podrobnejšie (nielen) otázku metodického usmerňovania riešil projekt VÚDPaP „NP UpP“, ktorého cieľom bolo „**nastaviť nástroje a procesy celoživotného vzdelávania a profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov** v systéme výchovného poradenstva a prevencie **a zaviesť obsahové a výkonové štandardy metodického usmerňovania** (systém, obsah a nástroje) tak, aby každý odborný zamestnanec v školách a poradenských zariadeniach mal dostupné kvalitné metodické usmerňovanie svojej odbornej činnosti, vedúcej k inklúzii detí s rozmanitými potrebami“. Ak vás otázky

spojené s metodickým usmerňovaním zaujímajú, nájdete ich v datábáze dokumentov zverejnených na stránke VÚDPaP (vo formulári vyberte oddelenie NP UpP). Z nich by sme v súvislosti s touto témou chceli upozorniť najmä na dva: Návrh konceptu usmerňovania metodickéj činnosti v systéme poradenstva a prevencie a Metodická podpora – príklady pre prax.

Multidisciplinarita, multidisciplinárny prístup, multidisciplinárny tím. Pojmy, s ktorými sa budeme v budúcnosti stretávať čoraz častejšie. Dôvody uvádzajú Križo a Krnáčová [s.a.]:

„Odborný tím predstavuje tím odborníkov, ktorí sú prítomní priamo v škole a aktívne sa podieľajú na tvorbe kultúry školy, pracujú nielen so žiakmi, ale aj s učiteľmi, rodičmi a hlavne **nastavujú systematické procesy**. Personálne ide predovšetkým o školského špeciálneho pedagóga a školského psychológa. (...) Samotná prítomnosť týchto dvoch odborníkov ale ešte zďaleka nezabezpečuje napredovanie. (...) Školský psychológ by mal mať napr. významný dosah na školský poriadok, kultúru zborovne, vzdelávanie, vedenie (manažment) školy. Obaja odborníci by mali byť súčasťou širšieho vedenia školy. Dôležité rozhodnutia a smerovania by mali mať odborné posúdenie týchto profesionálov.“

MDP tím je skupina ľudí s navzájom dopĺňajúcimi sa zručnosťami, ktorí sú oddaní spoločnému účelu, dosahovaniu cieľov a prístupu, za ktorý vzájomne preberajú zodpovednosť.

Klient dostáva podporu všetkých odborníkov v tíme, ktorí spoločne plánujú, organizujú a koordinujú odbornú činnosť v jeho prospech.

Ako sa uvádza v obsahovom zameraní NP Štandardy, **za multidisciplinárny prístup** považujeme „prístup, kedy klienta a jeho potreby vnímame v širšom kontexte a komplexnejšie. Pri pomenovávaní jeho potrieb a stanovovaní cieľov oslovujeme odborníkov z príbuzných odborov (pedagogika, psychológia, neurológia, sociálna práca, pediatria, pedopsychiatria atď.). Spoločnou spoluprácou s ostatnými odborníkmi vytvárame rámec, v ktorom klientovi poskytujeme najvyššiu mieru odbornej starostlivosti.“

Príklad školského MDP tímu, kde je dieťa prijímateľom služby:

- zákonní zástupcovia sa v prípade potreby vyjadrujú k plánom intervencií a starostlivosti,
- triedny učiteľ s podporou asistenta pracuje so žiakom na hodine i cez prestávky, komunikuje s rodičmi aj ostatnými učiteľmi,
- školský špeciálny pedagóg poskytuje špecifickú podporu v oblasti reedukácie, poradenstva, sprevádzania, reedukácie, usmernenia učiteľov,
- psychológ v CPP spolu so špec. pedagógom vykonáva diagnostiku, zabezpečuje jednorazovú alebo pravidelnú psychologickú intervenciu, poskytuje vzdelávanie rodičom a učiteľom,
- kariérový poradca podporuje žiaka pri rozhodovaní o ďalšom vzdelávaní primerane jeho schopnostiam, realizuje aktivity zamerané na poradenstvo a výber povolania pre rodičov.

9. Poradenstvo

Individuálne poradenstvo je základnou formou práce školského psychológa. Procesné a obsahové štandardy odborných činností školského psychológa definujú jednotlivé odborné činnosti. Či už ide o jednorazové konzultácie alebo dlhodobý poradenský proces, predstavuje poradenstvo v školskom prostredí najrozšírenejšiu, každodennú formu pomoci jednotlivcom aj malým skupinám. Človek, ktorý ide po prvýkrát vyhľadať psychologickú pomoc, si pravdepodobne najčastejšie predstavuje práve individuálne poradenstvo. V tej predstave pri ňom kladie otázky, na ktoré „múdry a skúsený“ psychológ okamžite ponúka jednoduché, účinné rady. Sami viete, ako ďaleko od reality táto predstava je. Práve naopak – poskytovanie receptov na život, dobrých rád a univerzálne platných návodov v skutočnom poradenstve takmer úplne absentuje. Klient nedosiahne žiadny posun, ak sa on sám nebude snažiť hľadať riešenia vo svojom živote.

Úlohou školského psychológa je pri poradenstve sprevádzanie klienta. Má byť ochotný klientovi pomôcť v rámci svojich síl a možností.

Nikdy by nemal klienta pri jednotlivých krokoch predbiehať, ťahať ho svojím smerom, tlačiť ho niekam a do niečoho. Tiež nie je dobré, ak má potrebu klientovi pomáhať na základe vlastných nevyriešených problémov, detských tráum či nesplnených ambícií. Naším nepriateľom pri psychologickom poradenstve sú naše predsudky a subjektívne presvedčenia.

Poradenstvo za žiadnych okolností nesmie klientovi ublížiť. Klientovi nedávame falošné a nereálne sľuby, vždy ho upozorníme na hranice poradenstva a naše kompetencie.

Dobrý deň, môžete mi poradiť?

Niekoľko zaklopal na dvere vašej pracovne, vy ste otvorili a zaznela táto veta. V tej chvíli sa začal poradenský proces, hoci ešte nebola nahlas formulovaná konkrétna požiadavka, ani ste s klientom neuzavreli poradenský kontrakt. Zo strany klienta však už táto požiadavka existuje, minimálne v jeho predstavách. Prichádza k vám, pretože od vás očakáva odpoveď a zároveň verí vo vaše schopnosti poskytnúť mu takú pomoc, vďaka ktorej v jeho živote nastane pozitívna zmena. Nie je reálne očakávať, že by presnú požiadavku všetci klienti vedeli aj okamžite verbalizovať, no minimálne v pocitovej rovine v ich „hlave“ existuje. Vaším klientom pritom môže byť:

- dieťa alebo žiak,
- jeho zákonný zástupca (rodič, náhradný rodič, opatrovník a pod.),
- pedagogický, odborný, ale aj nepedagogický zamestnanec školy.

Prístup ku klientovi, miera jeho angažovanosti a aktivity bude samozrejme odlišná vzhľadom na vek klienta. V prípade 6-ročného predškolača bude poradenský proces fungovať len v úzkej spolupráci s jeho zákonnými zástupcami. Stredoškolač už asi bude vedieť svoje problémy riešiť s vašou pomocou

aj sám. Učiteľ za vami často príde s otázkou týkajúcou sa jeho pracovných postupov. Vždy však bude platiť, že bez ochoty klienta spolupracovať s vami na hľadaní riešenia poradenský proces fungovať nebude. Neskôr si opíšeme základné hranice a formálne postupy prebiehajúce pri poradenskom procese.

Samozrejme sa vám stane, že občas dostanete aj otázku, ktorá nespadá do vašej kompetencie, prípadne je tak triviálna, že je na ňu možné nájsť odpoveď jednoduchým vyhľadávaním v internetovom vyhľadávači. Vtedy máte dve možnosti:

Prvá možnosť je, že si klienta vypočujete, upozorníte ho na to, že riešenie tohto problému do vašej kompetencie nespadá a odkážete ho na iné informačné zdroje.

Druhá: Klienta si vypočujete, upozorníte ho na to, že riešenie tohto problému do vašej kompetencie nespadá, ale že ste ochotní s ním nájsť odpoveď. Nasleduje postup, kedy zistíte, kto zastupuje dejepis v VII.A; zopakujete informácie o exkurzii vyvesené na nástenke; požičiate tretiakovi ceruzku a pod.

Rozdiel medzi prvou a druhou možnosťou je v uvedomení si, prečo žiak prišiel práve za vami. Dôvodom pravdepodobne nebude to, že si uvedené informácie nevie zistiť. Skôr to bude dobrý pocit z vás ako človeka, vzťah, ktorý s vami má, dôvera. A to sú základné stavebné kamene poradenského vzťahu, ktorý si možno s tým istým žiakom budete budovať o niekoľko mesiacov či týždňov neskôr.

Nie každý klient sa do vašej starostlivosti dostane dobrovoľne, veľa bude takých, ktorí prídu na žiadosť iných a budú v odpore. Tých mladších privedú rodičia, starších možno učiteľ, keď si už sám nevie rady na vyučovacej hodine. V odpore však môže prísť aj samotný rodič či učiteľ. Ten prvý preto, lebo je dlhodobo nahnevaný na školu, ktorá „nerozumie“ jeho dieťaťu. Učiteľ vás možno nepovažuje za autoritu vzhľadom na váš vek alebo odmieta to, že „ste v škole na to, aby ste ho sledovali“. V tomto prípade je vašim prvotným cieľom zmiernenie odporu. Energia, ktorú klient vkladá do odporu a hnevu, má svoj zdroj, a ten je lepšie konštruktívne využiť na spoločné hľadanie riešenia jeho problémov.

Konzultácia či poradenstvo?

Na mnoho otázok, ktoré vaši klienti sformulujú, je možné nájsť odpoveď počas jedného stretnutia. Sem môže patriť informovanie rodiča o platnej legislatíve týkajúcej sa jeho dieťaťa, sprostredkovanie kontaktu na kolegu z CPP s vysvetlením celého diagnostického procesu, odpoveď učiteľovi, či jeho príprava na hodinu je vhodná pre žiaka so ŠVVP, či návod skupine žiakov, ako by mali postupovať, ak chcú svoju požiadavku predniesť vedeniu.

V tomto prípade ide o **konzultáciu**. Považujeme za ňu najmä jednorazový, ale aj opakovaný rozhovor s klientom, ktorého cieľom je riešiť prezentovaný problém, situáciu alebo inú špecifickú potrebu. Počas tohto rozhovoru príde (vždy v spolupráci s klientom) k:

1. zozbieraní informácií,
2. zdefinovaní problému,
3. vymedzeniu cieľov,
4. nastaveniu stratégií riešenia a vytvoreniu plánu ďalšieho postupu.

Konzultácia môže byť realizovaná aj opakovane – napríklad sa potrebujete na nastavenie stratégií či vytvorenie plánu vopred pripraviť, potrebujete si s klientom zadefinovať faktory vedúce k riešeniu problémovej situácie, chcete mu poskytnúť podporu a spätnú väzbu.

Poradenstvo je založené na vzťahu s klientom, pričom školský psychológ podporuje osobnostný rast, rozvoj, sociálnu zrelosť či lepšie uplatnenie klienta nielen v prostredí školy, ale všeobecne v živote. Delí sa na niekoľko fáz, ktoré na seba nadväzujú a pre efektívny poradenský proces ich nie je možné preskočiť:

1. *Vstupným rozhovorom* zisťujeme pôvod, povahu ťažkostí či problémov klienta. V tejto fáze sa budete rozhodovať, či pôjde o krátkodobú konzultáciu alebo o dlhodobejšie poradenstvo. Podľa Gajdošovej (2015) sú dôležité informácie o tom, prečo žiak prišiel, o aký špecifický problém ide, kedy sa objavil, ako často sa vyskytuje a ako dlho trvá, v ktorom prostredí sa vyskytuje najčastejšie, aké intervencie už boli skúšané aplikovať a pod. Stretnutie zaznamenáte v Evidenčnej knihe žiadateľov o odbornú starostlivosť (Príloha č. 2).
2. Na základe dostupných informácií (rodičia, učiteľ, pedagogická dokumentácia, správa z lekárskeho vyšetrenia) a údajov získaných zo vstupného rozhovoru, výstupu z diagnostického procesu (napr. depistáž, sociometria uskutočnená v triede), informácií z diagnostickej správy z poradenského zariadenia alebo iných zdrojov, školský psychológ *stanovuje cieľ poradenstva*, plánuje poradenský postup a uzatvára s klientom poradenský kontrakt. Nesmieme zabúdať ani na priame pozorovanie žiaka, ale napr. aj výsledky a priebeh preventívnej práce s triedou, ak sa taká v triede uskutočnila. Známe údaje aj záznamy o každej konzultácii školský psychológ zaznamená v Osobnom spise klienta (Príloha č. 3).
3. *Poradenský kontrakt* obsahuje: ciele poradenstva, predpokladaný počet a frekvenciu stretnutí, formy a metódy práce s klientom, dohodnuté špecifické podmienky poradenstva, komunikáciu so zákonným zástupcom, prípadne treťou stranou (iný odborný či pedagogický zamestnanec), zapojenie MDP školského tímu a ďalších odborníkov, spôsob ukončenia a vyhodnotenia poradenstva. Zadefinovanie týchto bodov vám v začiatkoch môže slúžiť ako akási osnova poradenského procesu, pomôže vám ujasniť si, o čo vlastne pri stretnutiach s klientom pôjde. V priebehu poradenstva sa samozrejme môže spoločný cieľ klienta a školského psychológa meniť. *Poradenský kontrakt nemusí mať nevyhnutne podobu písomnej dohody podpísanej oboma stranami. Je však dôležité si s klientom nahlas povedať, ako bude celý proces vyzeráť a aké sú jeho ciele.*
4. *Samotný poradenský proces* vychádzajúci z poradenského kontraktu. V ňom je podľa Gajdošovej (2015) dôležité začať budovaním si vzťahu so žiakom (klientom): „Niektorí žiaci nemajú problém prísť do kontaktu so školským psychológom, pre iných je to dlhotrvajúci proces.“ Počas implementácie plánu na zmenu správania využívame „metódu klasického alebo operačného podmieňovania, ako napr. systematickú desenzitizáciu, posilňovanie alebo modelovanie, výcviky sociálnych zručností či sebainštrukčné metódy“ (Gajdošová, 2015). Podľa potreby do poradenského procesu vstupujú zákonní zástupcovia žiaka, učiteľia či iní zamestnanci školy, ale aj starí rodičia,

súrodenci, spolužiaci a pod.

5. Priebežná evalvácia a záverečné vyhodnotenie poradenského procesu v školskom prostredí sleduje naplnenie cieľov poradenstva. Posudzujeme, do akej miery prichádzajú u žiaka pokroky a či sú v súlade so stanoveným plánom poradenstva. Pri vyhodnocovaní poradenského procesu môžeme dospieť k záverom:
  - dosiahlo sa úplné naplnenie cieľov poradenstva a poradenský proces sa ukončuje alebo dochádza k formulácii nového cieľa a vytvoreniu nového kontraktu,
  - dosiahlo sa čiastočné naplnenie cieľov, napr. pokroky sú malé alebo pomalé. V tom prípade prichádza k úprave plánu odbornej starostlivosti, napr. v spolupráci s MDP tímom v škole alebo ďalšími externými odborníkmi (v školstve alebo mimo školstva). Musí prísť k zmene postupu, prístupu alebo metódy.
  - ciele poradenstva sa nenaplnili: v nadväznosti na to identifikujeme prekážky a príčiny nenaplnenia poradenských cieľov a dochádza k zmene poradenského kontraktu, zmene poradenského postupu alebo ukončeniu poradenstva, s odporúčaním ďalšej odbornej starostlivosti.
6. Na základe záveru z vyhodnotenia poradenského procesu sa *ukončuje poradenský proces záverečnou konzultáciou* s klientom, prípadne v spolupráci so zákonným zástupcom, odborným alebo pedagogickým zamestnancom alebo iným odborníkom mimo rezortu školstva. Ukončenie poradenstva môže byť na žiadosť klienta a zákonného zástupcu.

Hodnotné príklady priebehu poradenského procesu nájdete, okrem iného, v Odborných postupoch postupne zverejňovaných na stránke VÚDPaP.

Podľa procesných štandardov pre Odborné činnosti školského psychológa je dôležitým rozdielom medzi konzultáciou a poradenstvom získanie súhlasu klienta, resp. jeho zákonného zástupcu. Pri konzultácii nie je potrebný. V prípade poradenstva pre žiakov mladších ako 18 rokov získate **informovaný súhlas** od zákonného zástupcu, pri žiakoch nad 18 rokov od samotného žiaka. Informovaný súhlas sa potom stane súčasťou Osobného spisu klienta. (Prílohy 8 a 9)

Pozor, platí, že v prípade plnoletého žiaka, jeho zákonných zástupcov či iných príbuzných o poradenskom procese, jeho priebehu a výsledkoch môžete informovať len s jeho výslovným súhlasom! To isté platí aj vo vzťahu k iným odborným alebo pedagogickým zamestnancom.

Metódy poradenskej práce s klientom

Samotný obsah a forma stretnutí, teda to, ako s klientom pracujete, bude plne závisieť od vašich skúseností s poradenstvom. Ako začínajúceho školského psychológovi vám bude v tomto veľkou pomocou váš uvádzajúci odborný zamestnanec. S jeho podporou sa postupne osamostatníte a veríme, že aj osmelíte. Je v poriadku, ak budete spočiatku cítiť tlak zodpovednosti za celý proces, aj jeho výsledok. Ani po dlhých rokoch praxe by tento tlak nemal úplne vymiznúť, práve naopak, indikuje vašu

zaangažovanosť a zodpovedný prístup k práci.

Nie je v možnostiach nášho materiálu opísať všetky podrobnosti poradenskej práce s klientom a vedenia poradenského rozhovoru. Výbornou pomôckou vám môže byť napríklad kniha *Poradenský proces* od autorov Gabura – Pružinská (1995). Využite aj možnosť zúčastniť sa každého vzdelávania, na ktorom bude zaradená zážitková časť. Pri nich si budete mať možnosť precvičiť jednotlivé aktivity či techniky práce s klientom, a to v bezpečí výcvikovej skupiny. Ako ich postupne budete zaraďovať do svojho repertoáru, sami zistíte, do akej miery a pri ktorých klientoch sú najúčinnejšie.

10. Prevencia rizikového správania

Nižšie uvádzame vybrané informácie o preventívnej činnosti, na ktoré by sme chceli upriamiť vašu pozornosť. Oveľa podrobnejšie sú koncept rizikového správania, teoretické vymedzenie a klasifikácia rizikového správania, zásady efektívnej preventívnej činnosti a realizácie preventívnych programov a mnoho iného, popísané v Obsahovom štandarde - prevencia rizikového správania (od str. 415), ktorý vám odporúčame používať ako základnú literatúru pri plánovaní, realizovaní aj evalvácii preventívnej činnosti.

Zároveň sme sa rozhodli do tejto verzie nášho Manuálu upriamiť vašu pozornosť na témy, ktorým je potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Neznamená to samozrejme, že sa vo vašej škole nebudete aktuálne venovať aj iným oblastiam. Vychádzame pritom z aktuálneho Sprievodcu školským rokom, zistení z aktuálnych výskumov a prieskumov (ESPAD 2019, HBSC 2022), z akčných plánov a stratégií: <https://www.uvzsr.sk/web/uvz/narodny-akcny-plan-pre-problemy-s-alkoholom-na-roky-2021-2030>, <https://www.minedu.sk/data/att/23247.pdf> a pod.

V školskom roku 2023/2024 sú to najmä tieto témy:

- prevencia násilného správania (šikanovanie, kyberšikanovanie, prejavy agresivity),
- prevencia záškoláctva,
- prevencia radikalizácie a extrémizmu,
- prevencia užívania návykových látok,
- prevencia obchodovania s ľuďmi, sexuálneho zneužívania a vykorisťovania,
- prevencia zameraná na problematické používanie digitálnych technológií,
- prevencia zameraná na zdravý životný štýl (poruchy príjmu potravy),
- prevencia zameraná na podporu duševného zdravia.

Užitočnou pomôckou vám pritom bude vyššie spomenutý Obsahový štandard – prevencia rizikového správania, nakoľko obsahuje tieto témy podrobne spracované pre jednotlivé vekové skupiny (MŠ, ZŠ, SŠ) a uvádza požadované vedomosti, zručnosti a kompetencie.

Jednou z najdôležitejších činností školského psychológa je preventívna činnosť. Jej cieľom je ovplyvňovať správanie aj postoje žiakov žiadúcim smerom. Šanca, že sa to podarí, sa zvyšuje vtedy, ak vykonávateľ prevencie (Biziková, 2018):

- pôsobí systematicky a dlhodobo – od primárneho, resp. predprimárneho stupňa po záverečný stupeň, pričom dbá na vhodnosť a primeranosť informácií, metód a foriem; veľmi prínosná je tiež nadväznosť v rámci jednotlivých stupňov;
- orientuje svoje pôsobenie na pozitívne alternatívy – na riešenia, ktoré sú pre mladých

akceptovateľné a reálne (nie sú len „zbožným prianím dospelých“); nespolieha sa na jednorazové akcie a kampane;

- preferuje metódy založené na sociálnom učení – na vytváraní sociálnych zručností, skupinovom zvládaní i riešení problémových situácií, úloh a využívaní tvorivých postupov, zapájajúcich rozumové i emočné aspekty.

Na splnenie týchto cieľov môžeme využiť preventívno-výchovnú činnosť alebo preventívne aktivity. Podľa Štandardov prevencie ich definujeme nasledovne:

Pri **preventívno-výchovnej činnosti** ide o odborné preventívne vzdelávacie aktivity a intervenčné metódy rôzneho charakteru (napr. informatívneho, zážitkového). Zameriavajú sa predovšetkým na rôzne oblasti prevencie rizikového správania, prevencie školských a výchovných problémov, na posilnenie úspešnej adaptácie žiakov na školu a rozvoj zručností pre riadenie kariéry a iné. Sem spadajú aktivity, ktorých dĺžka nepresiahne 3 stretnutia: prednášky, besedy, osvetová činnosť, kurzy, workshopy, výcvikové skupiny a pod.

Preventívne programy sú dlhodobé trvajúce programy, ktoré sú vytvorené a realizované ako ucelené súbory aktivít s využívaním príslušných manuálov a s určeným počtom a postupnosťou sedení. Môže to byť programy vytvorené odbornými zamestnancami poradenského zariadenia, pričom sa program monitoruje a vyhodnocuje, musí mať vopred stanovený cieľ, čiastkové ciele, zameranie, definované cieľové skupiny, harmonogram a vyhodnotenie. Rozsahom ide o 4 - 7 stretnutí (strednodobý preventívny program), resp. 8 a viac (dlhodobý preventívny program).

Inak povedané, preventívnym programom nazývame súbor techník či postupov zameraných na ciele vytváranie takých situácií, ktoré následne môže jedinec vo svojom okolí použiť ako nové vzorce správania. Práve z tohto dôvodu chápeme preventívne programy ako neoddeliteľnú súčasť prevencie v školách. Pri prevencii rizikového správania založeného (prevažne) na skupinovej dynamike ani nie je možné v školských podmienkach efektívne pracovať s jednotlivcom bez účasti ostatných členov triedneho kolektívu. Sociálne učenie, ktoré pri skupinovej interakcii prebieha, sa deje na základe vytvárania podmienok na zmeny v oblasti interpersonálnych sociálnych zručností, napr. kvalitatívnej zmeny v sociálnej komunikácii, rozvoja empatie, zmeny prístupu k rizikovému správaniu, zvyšovania sebavedomia a pod. Každý preventívny program je zameraný na rozvoj iných zručností, pričom spoločným menovateľom všetkých dobre koncipovaných a realizovaných preventívnych (a intervenčných) programov, ale aj sociálno-psychologických výcvikov je to, že na účastníkoch pozorujeme pozitívne zmeny. V ideálnom prípade sú tieto zmeny trvalé a ovplyvnia osobnosť jedinca (Papp, 2018).

Dôležité je vykonávať prevenciu systematicky a cielene, plánovať si jednotlivé aktivity v spolupráci s ostatnými zamestnancami školy (pozri predchádzajúce kapitoly) a vykonávať ich v kontexte aktuálnych potrieb nielen školy, ale aj celej spoločnosti:

- Primárne je dôležité predchádzať výskytu rizikového správania, jeho rozvinutiu, ideálne úplne zabrániť tomu, aby sa rizikové správanie prejavilo.
- V prípade, že sa primárny cieľ napr. pomocou preventívneho programu nepodarilo splniť, posunúť prvé prejavy rizikového správania do neskoršieho veku. Je predpoklad, že osobnosť bude s pribúdajúcim vekom po fyzickej aj psychickej stránke odolnejšia napr. voči nežiadúcim

účinkom alkoholu alebo tabaku, prípadne bude mať vyššiu mieru sebakontroly.

- Ak sa už niektorý z prejavov rizikového správania objavil a rozvinul, zastaviť ho a predísť tak vzniku napr. fyzickej či psychickej závislosti, ktorá by si už vyžadovala liečbu.

Ak vychádzame napr. z popisu cieľových kompetencií pre žiakov základných škôl, základom prevencie je rozvoj všeobecných kompetencií žiakov s dôrazom na ([podľa ŠPÚ](#)):

- rozvoj sociálnych spôsobilostí, ktoré sú nápomocné pri orientácii v sociálnych vzťahoch, formovaní zodpovednosti za vlastné správanie a uvedomovaní si dôsledkov konania,
- posilňovanie komunikačných spôsobilostí, s cieľom nasmerovať a získavať žiakov k preferovaniu konštruktívneho riešenia problémov a konfliktov, nácviku adekvátnych reakcií na stres, neúspech a kritiku,
- vytváranie pozitívnej sociálnej klímy v prostredí školy, ktorej základom je atmosféra dôvery, bezpečia, istoty a prijatia,
- formovanie pozitívnych postojov k spoločenským (mravným, morálnym) a humanistickým hodnotám.

Na čo myslieť pred realizáciou preventívnych aktivít?

Ak sa chystáte realizovať skupinovú aktivitu, myslite na to, že:

- Dôležitá je vaša predchádzajúca osobná skúsenosť so skupinovú prácou.
- Vašou úlohou je podporovať sebvýjadrenie účastníkov, nie prezentovať vlastné „správne názory“. Máte facilitovať dianie v skupine, podnecovať aj podporovať zážitkové učenie.
- Prevencia nie je skupinová psychoterapia. Nezachádzajte do zbytočných podrobností z osobného života žiakov, neotvárajte témy, ktoré nie je možné počas skupinového stretnutia dotiahnuť do konca.
- Dávajte si primerané ciele. Nepúšťajte sa do tém, v ktorých sa necítite byť doma. Voľte si primeranú veľkosť skupiny. Pred začiatkom realizácie by ste mali poznať preventívny program aj skupinu, v ktorej ho idete realizovať, minimálne však jedno z toho.

Zostavenie vlastnej preventívnej aktivity

Ako začínajúci školský psychológ sa pravdepodobne nebudete púšťať do zostavovania vlastného preventívneho programu. Je však možné, že po nadobudnutí prvotných skúseností budete uvažovať nad krátkou preventívnou aktivitou, ktorá bude vychádzať z overených efektívnych metodologických prístupov.

Vo svojej podstate je preventívna aktivita z didaktického hľadiska rovnaká, ako vyučovacia hodina. Mali by ste si preto odpovedať na podobné otázky, aké by si mal klásť dobrý učiteľ, ktorý ide žiakov naučiť rovnicu o dvoch neznámych alebo Ohmov zákon. Do triedy idete s rovnakým cieľom – žiakov niečo naučiť (napr. to, že každý máme ľudské práva, alebo že šikanovanie nie je dobré pre nikoho).

Vo vzťahu k cieľu aktivity je dôležité si uvedomiť

Aká bude organizácia stretnutia? Aké bude otvorenie a ukončenie? Aké sú časové dotácie jednotlivých techník? Aké bude usporiadanie triedy? Aké technické podmienky potrebujete? Aký bude systém metód a metodických postupov z hľadiska ich účinnosti?

Vo vzťahu k žiakom

Je cieľ aktivity formulovaný adekvátne? Je reálne splniteľný? Je zrozumiteľne formulovaný? Je dosiahnuteľný, vzhľadom na priestorové a technické podmienky? Je primeraný veku a osobnostnej zrelosti žiaka? Bude pre žiakov zaujímavý? Budú ochotní spolupracovať?

Aký je rozsah teoretických poznatkov, ktoré musia žiaci zvládnuť? Majú logickú štruktúru, pokiaľ ide o viac hodín? Sú tieto teoretické poznatky pre nich zrozumiteľné a primerané?

Na základe toho je potom potrebné vo vzťahu k cieľu myslieť aj na nasledovné:

- Aký bude spôsob komunikácie so žiakmi, aké typy otázok budete dávať? Budú súčasťou programu nejaké príkazy?
- Ako zvýšite motiváciu žiakov v prípade menej zaujímavých tém?
- Ako na nich bude pôsobiť vaša reč a vyjadrovacie schopnosti, mimika, gestikulácia, vystupovanie, zovňajšok, celkový dojem? Máte dostatočnú autoritu?
- Do akej miery si pri tejto téme viete zachovať psychickú vyrovnanosť, pedagogický takt, optimizmus?
- Ste schopní zároveň pozorovať dianie v skupine, na základe svojho pozorovania ho diagnostikovať a následne vyhodnotiť?

Mnoho z uvedeného dokáže pred začatím realizácie prevencie posúdiť len skúsený preventista na základe minulých skúseností s vedením skupiny. Každá skupina je iná, skoro v každej skupine je žiak, ktorý dokáže prekvapiť. Priebeh realizácie môže byť ovplyvnený vonkajšími vplyvmi (ruch z vedľajšej triedy, teplo či zima v miestnosti, priveľa žiakov na rozmery miestnosti...) aj vnútorným nastavením žiakov a lektora (žiaci sú pred ťažkou písomkou, je prvý deň po prázdninách, nevnímajú vás ako autoritu...). Z týchto, ale aj mnohých iných dôvodov vám ako začínajúcim psychológom namiesto vlastných **odporúčame využívať najmä overené preventívne aktivity a preventívne programy.**

Zdroje preventívnych programov

Na Slovensku zatiaľ nemáme jeden zdroj, ktorý by obsahoval kompletný zoznam preventívnych aktivít a preventívnych programov, vrátane ich odporúčaného zamerania na konkrétnu cieľovú skupinu či problémový okruh. Je to spôsobené viacerými faktormi, tým najdôležitejším je asi to, že nie sú vyvíjané centrálné, napr. z príkazu MŠVVaŠ. Kde ich môžete nájsť?

Základným smerovaním na to, čomu sa venovať každoročne v oblasti prevencie, je Sprievodca školským rokom, o ktorom sme hovorili v šiestej kapitole.

Pokiaľ ide o konkrétne programy, starším, ale veľmi kvalitne spracovaným programom univerzálnej prevencie je program Cesta k emocionálnej zrelosti Š. Matulu (1999), ktorý vydal VÚDPaP. V čase vydania bol distribuovaný do väčšiny škôl na Slovensku a na prácu s ním boli vyškolení najmä triedni učitelia, koordinátori, výchovní poradcovia. Spýtajte sa ich na to, v mnohých kabinetoch a školských knižniciach Cestu pravdepodobne nájdete. Ak uvažujete nad realizáciou svojho prvého preventívneho programu, týmto odporúčame začať.

Špecializované preventívne programy sú zamerané na obsahovo špecifickú problematiku a nájdete ich najmä u organizácií, ktoré sú na ne zamerané. Tzn. ak sa organizácia venuje prevencii obchodovania s ľuďmi, pravdepodobne pracuje aj s mládežou a má na túto tému spracovanú metodiku. Samozrejme, nie všetky takéto metodiky sú dostupné online a zadarmo. Pre prácu s kvalitným programom je dôležité absolvovať k nemu (niekedy platené) vzdelávanie, spoplatnená býva aj samotná príručka, či licencia na používanie. Ak do toho nechcete investovať vlastné prostriedky, zahrňte si takéto vzdelávania do Ročného plánu osobného profesijného rozvoja, ako sme o tom hovorili v kapitole o legislatíve.

Z ponuky na Slovensku dostupných programov vám ponúkame aspoň niektoré, ktoré sme vybrali na základe ich vysokej kvality a dobrých ohlasov zo strany odbornej verejnosti:

Veľmi kvalitné preventívne aktivity vrátane mnohých dokumentárnych filmov a metodík práce s nimi ponúka stránka <https://globalnevzdelavanie.sk/>, za ktorou stoja mimovládne organizácie Človek v ohrození, CEEV Živica a PDCS. Globálne vzdelávanie priamo prispieva k naplneniu vzdelávacích cieľov, definovaných v štátnych vzdelávacích programoch a Sprievodcovi školským rokom, pričom ponúka kombináciu aktuálnych tém a interaktívnych metód previazaných s učebnými osnovami.

Cieľovou skupinou preventívneho programu [Kozmo](#), zameraného na rozvoj emocionálnej inteligencie, prosociálneho správania, spolupráce a empatie, sú deti predškolského veku a žiaci na začiatku školskej dochádzky. Vydalo ho Centrum Slniečko, n. o. pomáhajúce týraným, sexuálne zneužívaným, zanedbávaným deťom a obetiam domáceho násillia. Vznikol na základe dlhodobej, systematickej práce Centra Slniečko, n. o. v oblasti ochrany práv dieťaťa so zámerom robiť na Slovensku komplexnú prevenciu násillia u detí. Preventívny program Kozmo je koncipovaný v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre predprimárne vzdelávanie v materských školách a Štátnym vzdelávacím programom pre primárne vzdelávanie.

Program [Zippyho kamaráti](#) Ligy za duševné zdravie, určený pre 5 až 7-ročné deti sa zameriava na emocionálne zdravie a vzťahy s inými ľuďmi. Program bol dôkladne testovaný a hodnotený. Jeho vývoj trval viac ako šesť rokov a dovedna ho absolvovali státisíce detí v Európe, Ázii, Severnej a Južnej Amerike. Podrobnejšie štúdie o účinnosti programu [nájdete tu](#) (v angličtine).

Program [Druhý krok](#) je zameraný na sociálno-emocionálny rozvoj detí v materských školách a žiakov na 1.stupni základných škôl. Učí ich byť empatickými, vcítiť sa do situácie iného, dobre komunikovať s inými, správne riešiť konflikty, neubližovať iným a zvládať agresiu a hnev. Preventívny program (v origináli Second step) je bežnou súčasťou vyučovania v materských a základných školách v mnohých krajinách sveta ako napr. vo Fínsku, Nemecku, Dánsku, Nórsku, Švédsku, Veľkej Británii, Rakúsku, Islande, Lotyšsku, Kanade, USA, Japonsku či Austrálii. MŠVVaŠ SR odporúča využívať preventívny program ako učebnú pomôcku vo vyučovaní predmetu Etická výchova na prvom stupni základných škôl, aj mimo vyučovania a pri práci školských psychológov. Viac [o prínose programu](#) (v angličtine).

S výberom vhodných preventívnych programov vám pomôže váš uvádzajúci odborný zamestnanec, podľa konkrétnych podmienok školy, jej prevládajúcich problémov, regionálnych špecifik, zamerania školy atď.

Skupinová intervencia (indikovaná prevencia)

Slovo intervencia pochádzajúce z latinského jazyka môžeme preložiť ako zakročenie, zásah, či zákrok v prospech osoby alebo vecí, prípadne príhovor u niekoho, za niekoho, za niečo a pod. V praxi slovo intervencia používame v zmysle uskutočnenia zmeny vo vzťahoch medzi žiakmi, prípadne medzi žiakmi a zamestnancami školy, s cieľom zlepšiť ich.

V školskom prostredí je najdôležitejším rozdielom medzi prevenciou a intervenciou rozsah plánovania činností. Preventívne aktivity máte väčšinou naplánované na celý školský rok dopredu, často v spolupráci s inými pedagogickými a odbornými zamestnancami. Požiadavka na skupinovú intervenciu prichádza neplánovane, pričom väčšinou reaguje na akútny výskyt nejakého problematickeho správania či javu: šikanovanie, bitka, alebo aj tragická udalosť v škole.

Rovnako ako preventívne, aj intervenčné aktivity využívajú na dosiahnutie želaného efektu okrem skupinovej dynamiky aj aktívne sociálne učenie a prvky kognitívne-behaviorálneho prístupu.

Pri zaevidovaní požiadavky, resp. zistení potreby intervenčného zásahu v triede, je vašou úlohou naplánovanie termínu a priebehu intervenčnej aktivity, a často aj jej zostavenie. Otázky, na ktoré by ste pred zostavením aktivity mali poznať odpoveď, sme uviedli v časti „Zostavenie vlastnej preventívnej aktivity“. Ako pripomínajú Gallá a kol. (2005), aby bola preventívna aktivita efektívna, je potrebné ju konštruovať na konkrétne sociálne prostredie (konkrétnu triedu), v ktorom bude realizovaná a na konkrétne potreby. Efektívna preventívna aj intervenčná aktivita by mala mať jasné, špecifikované a realistické ciele a úlohy.

V prípade intervencie je veľmi dôležitá rýchlosť vášho zásahu. Nežiadúce správanie jedného či viacerých žiakov v triede je potrebné čo najskôr identifikovať a zastaviť, aby nedochádzalo k zhoršeniu situácie - napr. v prípade šikanovania by mohlo prerásť do ďalšej fázy.

Prípravu každého intervenčného zásahu konzultujte so svojim uvádzajúcim odborným zamestnancom. Ak si na intervenciu v triede sami netrúfate, požiadajte o pomoc CPP.

Na základe intervenčného zásahu vám následne odporúčame naplánovať si univerzálne preventívne aktivity v danej triede. Príklad so šikanovaním:

Triedna učiteľka vás upozornila na šikanovanie. V triede ste počas troch stretnutí dosiahli to, že šikanovanie prestalo. Zároveň ste ale zistili, že jeho iniciátormi sú dvaja žiaci, s ktorými má zvyšok triedy zlé vzťahy. Na základe toho si naplánujete univerzálny preventívny program na zlepšenie vzťahov v triede.

Zároveň, výstupom intervencie bude, že s agresormi aj obeťami budete pracovať individuálne.

Krízová intervencia

Špeciálny druhom intervencie je krízová intervencia. Je potrebná v situáciách, ktoré často prichádzajú

náhle, majú tragický charakter a nadmerne zaťažujú psychiku zasiahnutých osôb. Podľa Anyalaiovej [s.a.] „krízová udalosť je akákoľvek udalosť, alebo ich sekvencia, ktorá prekoná bežné copingové mechanizmy v prostredí školy.“ Môže ísť o úmrtie žiaka v dôsledku nehody či choroby, prírodnú katastrofu, smrť učiteľa, ťažké zranenia viacerých žiakov počas nehody a pod., pričom sa nemusia odohrať priamo v škole. Dôsledkom takýchto udalostí je často stres až trauma. (Viac o traume a jej vplyve na deti nájdete napríklad v našich odborných postupoch alebo v podcaste.) Ako prevenciu následného rozvinutia posttraumatickej stresovej poruchy vykonávame **krízovú intervenciu**.

Úlohou školského psychológa je v takýchto prípadoch:

- posúdiť vplyv udalosti na školu alebo komunitu a na základe toho plánovať priebeh krízovej intervencie v škole,
- identifikovať žiakov či zamestnancov školy, ktorí potrebujú skupinovú a individuálnu pomoc,
- zmobilizovať interné zdroje v škole,
- zabezpečiť prenos informácií medzi jednotlivými zložkami tímu vykonávajúceho krízovú intervenciu,
- zabezpečovať komplexný manažment krízovej intervencie v škole,
- zabezpečovať podporu krízového tímu, spolupracovať s ním,
- priamo vykonávať krízovú intervenciu.

Nakoľko ide pri vyššie uvedených udalostiach o extrémnu psychickú záťaž dotknutých osôb, krízová intervencia používa osvedčené postupy a overené techniky a scenáre. Odporúčame vám preto realizovať krízovú intervenciu až po tom, čo absolvujete kvalitné špecializované vzdelávanie.

Ak vo vašej škole takáto udalosť nastane, čo najskôr kontaktujte CPP (krízová intervencia by mala prebehnúť cca 48 hodín po udalosti). V spolupráci s nimi sa dohodnite na tom, kto bude krízovú intervenciu realizovať a aká bude vaša úloha.

Viac ku krízovej intervencii nájdete napr. v štandardoch Výkony odborných činností, časť Výkon odbornej činnosti krízová intervencia (od str. 35).

11. Psychologická diagnostika

Školský psychológ by sa mal usilovať o čo najkomplexnejšie poznanie osobnosti žiaka tak, aby mohol na základe tohto poznania odporúčať učiteľovi a zákonným zástupcom najvhodnejší prístup k jeho výchove aj vzdelávaniu. K tomu mu dopomáha aj psychologická diagnostika, ktorá môže mať skupinový alebo individuálny charakter.

Od vzniku školskej psychológie ako vednej disciplíny vykonávali školskí psychológovia v školách len orientačnú diagnostiku, často pomocou neštandardizovaných metód. Štandardizované psychodiagnostické metódy boli vyhradené zamestnancom CPP. Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a o odborných zamestnancoch formálne školským psychológom v zásade dáva voľnú ruku v psychologickú diagnostiku (§ 24). Mnoho kolegov to cítilo ako zrovnoprávnenie s činnosťou CPP. My si naopak nemyslíme, že by sa hlavné zameranie činnosti školského psychológa malo presunúť od poradenstva a prevencie smerom k testovaniu. Naopak, odporúčame vám vychádzať z už spomínaného dokumentu Podporná úroveň druhého stupňa, ktorý podrobnejšie popisuje cieľ aj diagnostické metódy školského psychológa:

„Orientačná psychologická diagnostika s cieľom identifikácie silných stránok, špecifík, prípadne limitov dieťaťa/žiaka, jeho potrieb s dôrazom na potenciál dieťaťa/žiaka a jeho rozvoj na účely poskytovania starostlivosti v súvislosti s procesom výchovy a vzdelávania a s cieľom ich podpory. Psychologická diagnostika sa uskutočňuje v škole najmä v oblastiach kognitívneho vývinu a kognitívnych procesov, schopností týkajúcich sa myslenia a riešenia problému, tvorivosti, osobnostných vlastností a osobnostných predpokladov, štýlov rodinnej výchovy, motivácie výkonu a záujmov, sociálnych vzťahov, sociálnej klímy, skupinovej dynamiky, učebných štýlov žiakov, profesijnej orientácie a vývinových odlišností s výnimkou výkonových testov, ktoré sú súčasťou testovej batérie používanej v CPP a ŠCPP.“

Stále je potrebné brať do úvahy skutočnosť, že pokiaľ žiak potrebuje akékoľvek oficiálne rozhodnutie, vydáva ho CPP alebo ŠCPP (aj) na základe kvalifikovanej a komplexnej diagnostickej činnosti. Inak povedané - v kompetencii školských psychológov nie je vypracovávanie posudkov a správ s komplexnou diagnostikou a s odporúčaniami. To zostáva výlučne v kompetencii psychológov a špeciálnych pedagógov školských zariadení VP a P.

Dokument Podporná úroveň druhého stupňa hovorí, že „v kompetencii školských psychológov nie je vypracovanie posudkov a správ s komplexnou diagnostikou a odporúčaniami, ale príprava a vyhodnocovanie podkladov (napr. sledovanie dynamiky vývinu symptómov, ťažkostí vo všetkých vyššie popísaných oblastiach v školskom prostredí) na komplexnú diagnostiku.“

Diagnostické metódy školského psychológa:

1. pozorovanie v prirodzenom prostredí,
2. diagnostický rozhovor,

3. analýza prác a produktov činnosti dieťaťa/žiaka,
4. ratingové škály,
5. psychodiagnostické a sociometrické testy a osobnostné dotazníky,
6. projektívne techniky.

Diagnostické závery školského psychológa síce môžu pomáhať poradenskému psychológovi naplánovať vlastnú stratégiu intervencie alebo informovať učiteľov či ďalších odborníkov o vhodných postupoch, ale pre akékoľvek potrebné oficiálne zmeny v starostlivosti o žiaka je potrebná diagnostika z CPP alebo ŠCPP. Pritom najmä pri výkonových testoch platí, že výsledky zistené počas diagnostiky sú použiteľné len vtedy, ak dieťa či žiak *neprejde duplicitne v krátkom časovom slede tou istou batériou testov. Krátky čas pritom znamená aj niekoľko mesiacov, v praxi sa ten istý test používa najskôr po roku.*

Predchádzajúce riadky vás nemajú úplne odradiť od toho, aby ste za žiadnych okolností nikdy žiadnu diagnostiku nevykonávali. Skôr vám odporúčame skoordinať svoju diagnostickú činnosť s CPP, ktoré vás metodicky vedie a so ŠCPP. Mnoho testov a dotazníkov poradenský psychológovia nepoužívajú a v ich používaní neznížite kvalitu celého poradenského procesu. Otázkou ale samozrejme zostáva, nakoľko je ich použitie vo vašej praxi potrebné a čo to prinesie vášmu klientovi.

Tlak na diagnostikovanie môže prísť aj zo strany manažmentu školy. Pre neho je niekedy motiváciou na prijatie školského psychológa do zamestnania aj to, že bude mať rýchly a jednoduchý prístup k výsledkom psychologickej diagnostiky. Zo strany vedenia školy ide o neznalosť kompetencií zložiek systému PaP a vašou úlohou bude vysvetliť to.

Je možné, že požiadavka na realizáciu psychologickej diagnostiky príde aj od rodičov žiakov. Pre nich sú jej výsledky v praxi použiteľné len pre vlastnú informáciu a takáto objednávka je teda v poriadku. Odporúčame vám ale overiť si, či napr. žiak nemá v blízkej budúcnosti dohodnutý termín v školskom zariadení poradenstva a prevencie. Asi každý zo starších kolegov sa totiž stretol s rodičom, ktorý absolvuje s dieťaťom opakované vyšetrenia u rôznych psychológov, s cieľom dosiahnuť čo najlepší výsledok. Nepříjemná pre všetky strany môže byť aj snaha konfrontovať napr. poradenského psychológa s vašim „neoficiálnym“ výsledkom (ktorý samozrejme rodičovi slúži ako „dôkaz“, že CPP jeho dieťaťu vedome ubližuje a výsledky skresľuje).

Súčasťou vašej práce bude aj **spolupráca s ŠCPP**. Tie zabezpečujú najmä komplexnú špeciálnopedagogickú diagnostickú, poradenskú a intervenčnú odbornú činnosť pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami. V praxi bude so ŠCPP komunikovať prioritne školský špeciálny pedagóg. V prípade, že ho škola nemá, bude to vašou úlohou.

Na tomto mieste by sme vám chceli pripomenúť, aby ste nezabúdali na tie najzákladnejšie diagnostické metódy – pozorovanie a rozhovor. Nie je na ne potrebné žiadne špeciálne vybavenie, investícia ani príprava. Jednoducho – všimajte si, čo žiaci robia. A keď vám niečo z ich správania nebude dávať zmysel, spýtajte sa ich na to. Ak budete mať so žiakmi zdravý, rešpektujúci vzťah, budú ochotní sa s vami rozprávať takmer o čomkoľvek.

Vaša každodenná prítomnosť v škole vám oproti zamestnancom CPP dáva veľkú výhodu v možnostiach diagnostiky skupinových vzťahov v triede. Takáto diagnostika je nevyhnutná na podrobné poznanie klímy školskej triedy, ktorá má zásadný význam pre existenciu žiaka v škole, ovplyvňuje spokojnosť žiakov a ich chuť pracovať (Matula a kol.). Poznanie sociálnych vzťahov v triede vám pomôže nielen pri plánovaní preventívnych aktivít a ich cielenom nasmerovaní na problémové oblasti, ale aj pri nutnosti intervenčného zásahu.

Pri skupinovej a hromadnej diagnostike školský psychológ používa dotazníky, škály a ratingové metódy, ktoré psychológ v CPP pri individuálnej diagnostike nepoužije, preto pri ich použití ani nehrozí riziko zníženia výpovednej hodnoty psychodiagnostického vyšetrenia v CPP. Najčastejšie diagnostikovanými oblasťami v triede sú:

- všeobecná diagnostika skupinových vzťahov, sociálnej atmosféry, rozloženia sociálneho vplyvu v triede – sociometria,
- zistenie prítomnosti, resp. úrovne šikanovania v triede,
- diagnostika výskytu niektorého z prejavov rizikového správania.

Klíma školy a školskej triedy, popis štrukturálnych vzťahov v triede, prvky skupinovej dynamiky, sociálne roly v skupine a pod. sú širokými, a zároveň veľmi zaujímavými témami a ich poznanie môže pomôcť nielen školskému psychológovi, ale aj triednemu učiteľovi, výchovnému poradcovi, či školskému koordinátorovi. Viac informácií nájdete napr. v materiáli o Skupinovej práci autorov Matula a kol., ale aj v každej učebnici sociálnej psychológie. Dôležité informácie o psychologickú diagnostiku nájdete napríklad v podcastoch doc. PhDr. Vladimíra Dočkala, PhD. ([prvá](#) a [druhá](#) časť), vo webinároch o [multidisciplinárnej diagnostike](#) a o [diagnostike](#) sociálnych vzťahov v triede a v jednotlivých odborných postupoch. Uvedené zdroje prinášajú zaujímavé úvahy aj tipy na tému diagnostika v školskom prostredí. Ako sme už niekoľkokrát zdôrazňovali, vzhľadom na špecifické prostredie každej školy sa pred ich prvotnou administráciou a prípadnou kúpou poraďte so svojim uvádzajúcim odborným zamestnancom.

Praktická časť

Predchádzajúce vydania nášho Manuálu v tejto časti obsahovali stručné návody na riešenia najčastejšie sa vyskytujúcich oblastí odbornej činnosti v praxi školského psychológa. Hoci sme už niekoľkokrát zdôraznili, že každá škola je špecifická svojimi žiakmi, učiteľmi aj rodičmi, ich sociálnym a kultúrnym zázemím, mnohé majú spoločné. Tým spoločným sú práve oblasti odbornej činnosti, ktoré sa vyskytujú v každej škole bez ohľadu na to, v ktorom regióne Slovenska sa nachádza.

Situácia v lete 2023 je odlišná od predchádzajúcich rokov v tom, že vďaka spolupracovníkom a expertom Národného projektu Štandardy sú na stránke VÚDPaP [zverejnené odborné postupy](#). Ako uvádza stránka, „odborné postupy v pedagogickej a poradenskej praxi sú odborným textom, ktorý podrobne popisuje priebeh riešenia vybraných 50 okruhov odborných tém, ktoré priebežne zverejňujeme do mája 2023. Odborné postupy zaznamenávajú spoluprácu viacerých odborníkov, kde sa problém rieši komplexne a nepracuje sa len na jeho izolovaných častiach. Zameriava sa predovšetkým na multidisciplinárny prístup v spomínaných inštitúciách. Každý odborný postup bol vytvorený pod vedením autora/kolektívu autorov a konzultantov/recenzentov, odborníkov v danej oblasti, ktorí na odborných postupoch pracovali v rokoch 2020 – 2022.

Zmyslom odborných postupov bolo vytvoriť sériu podporných odborných dokumentov pre pedagogickú a odbornú prax vo forme prehľadných inšpiratívnych návodov pri poskytovaní odbornej starostlivosti vo vybraných témach.

Odborné postupy odborne rozširujú a dopĺňajú zostavené obsahové štandardy (napríklad: Odborný postup Školská spôsobilosť (diagnostika aj z pohľadu špecifik diagnostiky pri deťoch zo SZP, ŠVVP, s mentálnym postihnutím dopĺňa obsahový štandard Školská spôsobilosť). Zároveň sa odborné postupy venujú oblastiam, ktoré predstavujú menej časté alebo veľmi špecifické oblasti poskytovania odbornej starostlivosti (napríklad: Odborný postup Deti a mladí ľudia rodovo nekonformní a s transrodovou identitou v edukačnom aj poradenskom procese, Raná starostlivosť – dieťa s FAS, FASD a i.).“

Myslíme si, že vám poslúžia ako výborný zdroj praktických návodov aj vedomostí o tom, ako postupovať v jednotlivých prípadoch a skvalitniť vašu prácu.

Autori

Zoznam literatúry

ANYALAIIOVÁ, M. [s.a.] Skupinová krízová intervencia na školách.

Prezentácia ku vzdelávaniu Krízová intervencia na školách pre psychológov, školských psychológov a sociálnych pedagógov. Inštitút osobnostného rozvoja, Piešťany. Prezentácia.

BARANOVSKÁ, A. 2014. Pripravenosť dieťaťa na školu – spôsoby zisťovania a možnosti rozvíjania. MPC Bratislava. 102 s. ISBN 978-80-8052-533-0 [cit. 2020-5-14] Dostupné na: https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/baranovska_1_0.pdf

BORBÉLYOVÁ, D.- ŠPERNÁKOVÁ, B. Testovanie školskej pripravenosti v pedagogickom kontexte. MPC Bratislava 2014. 113 s. ISBN 978-80-8052-602-3 [cit. 2020-5-17] Dostupné na:

➤ https://mpc-du.sk/sites/default/files/projekty/vystup/borbelyova_spernakova_3_0.pdf

BIZIKOVÁ, Ľ. 2018. Školská socializácia a nové výzvy v prevencii. [cit. 2020-5-15] Dostupné na:

➤ <http://www.statpedu.sk/files/sk/publikacna-cinnost/metodiky/skolska-socializacia-nove-vyzvy-prevencii.pdf>

ČEREŠNÍK, M., ČEREŠNÍKOVÁ, M. 2020. Sociálne vzťahy v triede – čo všetko o nich môžem vedieť? I. VÚDPaP, [online] [webinár] Dostupné na: <https://vudpap.sk/webinare/zostrih-z-webinara-socialne-vztahy-v-triede-co-vsetko-o-nich-mozem-vediet-i/>

ČEREŠNÍK, M., ČEREŠNÍKOVÁ, M. 2020. Sociálne vzťahy v triede – čo všetko o nich môžem vedieť? II. VÚDPaP, [online] [webinár] Dostupné na: <https://vudpap.sk/webinare/zostrih-z-webinara-socialne-vztahy-v-triede-co-vsetko-o-nich-mozem-vediet-ii/>

DOČKAL, V. 2021. Psychodiagnostika - Využívanie psychodiagnostických metód, administrácia a interpretácia výsledkov. VÚDPaP, [online] [podcast] Dostupné na: <https://vudpap.sk/podcasty/psychodiagnostika-vyuzivanie-psychodiagnostikych-metod/>

DOČKAL, V. 2021. Psychodiagnostika – Spôľahlivosť testov a aktuálne témy a problémy v oblasti psychodiagnostiky. VÚDPaP, [online] [podcast] Dostupné na: <https://vudpap.sk/podcasty/psychodiagnostika-spolahlivost-testov-a-aktualne-temy-a-problemy-v-oblasti-psychodiagnostiky/>

GABURA, J., PRUŽINSKÁ, J. 1995. Poradenský proces. Sociologické nakladateľství, Praha. 147s. ISBN 80-85850-10-9

GAJDOŠOVÁ, E. Spolupráca školy s rodinou. [cit. 2020-6-12] Dostupné na: <http://www.aspsr.sk/dokumenty/spolupraca.pdf>

GAJDOŠOVÁ, E. et al. 2010. Školská psychológia. Bratislava: Stimul, 208 s. ISBN 978-80-89236-81-7

GAJDOŠOVÁ, E. 2015. Školská psychológia a školský psychológ pre 21. storočie. Žilina: Eurokodex, 247s. ISBN 978-80-8155-056-0

GAJDOŠOVÁ, E. [s.a.] Spolupráca školy s rodinou. [cit. 2020-6-10] Dostupné na:

<http://www.aspsr.sk/dokumenty/spolupraca.pdf>

GALLÁ, M. et al. 2005. Manuál efektívnej školskej drogovej prevencie. Trimbo Institute, Holandský Inštitút pre mentálne zdravie a závislosti. Slovenský preklad a vydanie VÚDPaP, Bratislava.

HÖGEROVÁ, J. (ed.). 2022. Školský podporný tím. Teoretický a praktický sprievodca. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 172 s. ISBN 978-80-89698-32-5.

KOPČANOVÁ, D. 2006. Školský psychológ a školský špeciálny pedagóg: Kompetencie a vzájomná spolupráca v oblasti duševného zdravia. In: 2. konferencia ŠKOLA A ZDRAVÍ 21. Brno [cit. 2020-5-6] Dostupné na:

➤ http://www.ped.muni.cz/z21/2006/konference_2006/sbornik_2006/pdf/041.pdf

KOSOVÁ, B. Individuálny prístup vo výchove a vzdelávaní. In: Naša škola. Roč. 12, 1998/99. č. 2. s. 5-11. ISSN 1335-2733

KRIŽO, V., KRŇÁČOVÁ, Z. [s.a.] Odborný inkluzívny tím v základnej škole. Centrum inkluzívneho vzdelávania. Bratislava. Rok neuvedený.

KRŇÁČOVÁ, Z., KRIŽO, V. 2022. Multidisciplinárny prístup v školách. Školský podporný tím. NP Štandardy. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. 26 s.

KVAŠŇÁKOVÁ, L., BALOGOVÁ, B. 2010. [cit. 2020-5-8] Sociálnoprávna ochrana detí a posudzovanie situácie ohrozenej rodiny. Dostupné na :

➤ <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Chovanec1/subor/95.pdf>

LUKSA, V. et al. 2021. Multidisciplinárna diagnostika – Kto je tu expert? I.časť. VÚDPaP, [online] [webinár] Dostupné na: <https://vudpap.sk/webinare/webinar-53-multidisciplinarna-diagnostika-kto-je-expert/>

MATULA, Š., SLOVÍKOVÁ, M., LIPOVSKÁ, H. [s.a.] Skupinová práca. 208s. [cit. 2020-4-29] Dostupné na: <https://docplayer.gr/46020197-Phdr-stefan-matula-phd-mgr-martina-slovikova-mgr-hedvika-lipovska-skupinova-praca.html>

Metodické usmernenie CPPPaP, ČŠPP, ŠVZ a pedagogických a odborných zamestnancov na školách o procesných štandardoch, odborných a odbornometodických činnosti. VÚDPaP, 2020. [online] [cit. 2022-07-28]; Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2021/02/Metodicke-usbmernenie-CPPPaP-CSPP-SVZ-a-pedagogickych-a-odbornych-v1.01.pdf>.

PAPP, E. 2018. Prevencia extrémizmu v podmienkach strednej školy. Atestačná práca. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. 47s.

ROVŇANOVÁ, L. 2015. Učebné štýly žiakov a vyučovacie štýly učiteľov. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. 70s. ISBN 978-80-565-0953-1

SIMS, R.R., SIMS, S.J. 1995. The Importance of Learning Styles: Understanding the Implications for Learning, Course Design, and Education. In Contributions to the Study of Education, Greenwood Publishing Press; vol. 64

TUREK, I. 2008. Didaktika. 2. vyd. Bratislava: Iura, 598s. ISBN 9788080781989

VALIHOVÁ, M., LAJČIAKOVÁ, J. 2014. Školská psychológia a psychológ v škole. Žilina: EDIS – vydavateľstvo Žilinskej univerzity pre IPV. 186s. ISBN 978-80-554-0849-1

Podporná úroveň 1. stupňa. 2022. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online] [cit. 2022-07-29] Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22169.pdf>

Podporná úroveň 2. stupňa. 2022. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online] [cit. 2022-07-29] Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22168.pdf>

Ten Reasons to be a School Psychologist. [cit. 2020-6-20] Dostupné na: <https://www.thrivingschoolpsych.com/10-reasons-to-be-a-school-psychologist/>

Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 199/1994 Z. z. o psychologickej činnosti a Slovenskej komore psychológov v znení neskorších predpisov

Diagnostické obsahové štandardy. VÚDPaP, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://vudpap.sk/hlavne-cinnosti/standardy-odbornych-cinnosti/obsahove-standardy/>

Obsahové štandardy odborných činností. VÚDPaP, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://vudpap.sk/hlavne-cinnosti/standardy-odbornych-cinnosti/obsahove-standardy/>

Výkony odborných činností. VÚDPaP, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2023/05/vykony-odbornych-cinnosti.pdf>

Katalóg podporných opatrení. NIVAM, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: Sprievodca školským rokom. MŠVVaŠ SR, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://www.minedu.sk/sprievodca-skolskym-rokom-20232024/>

Kariérový vývin v predškolskom veku. VÚDPaP, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2022/08/Karierovy-vyvin-v-predskolskom-veku.pdf>

Kariérový vývin v mladšom školskom veku. VÚDPaP, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2023/05/karierovy-vyvin-v-mladsom-skolskom-veku-final-jaz-1.pdf>

Výkony odborných činností. VÚDPaP, 2023 [online] [cit. 2023-08-23] Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2023/05/vykony-odbornych-cinnosti.pdf>

Zoznam príloh

Pri používaní príloh sa riadte procesným štandardom „Odborné činnosti školského psychológa“ zverejneným [na stránke VÚDPaP](#).

1. Plán práce školského psychológa na školský rok 2022/2023
2. Evidenčná kniha žiadateľov o odbornú starostlivosť
3. Osobný spis klienta
4. Záznam z konzultácie
5. Záznam z poradenského stretnutia
6. Záznam z depistáže
7. Záznam z pozorovania
8. Záznam zo skupinovej diagnostickej činnosti
9. Záznam z preventívno-výchovnej činnosti
10. Záznam z preventívneho programu
11. Súhlas individuálny do 18 rokov
12. Súhlas individuálny nad 18 rokov

1. Plán práce školského psychológa na školský rok 2023/2024

Názov a adresa školy

Plán práce školského psychológa na školský rok 2023/2024 (VZOR)

(meno)
školský psychológ

---

riaditeľ školy

Plán práce školského psychológa

Školský rok:

Školský psychológ:

Školský psychológ pri svojej činnosti spolupracuje s vedením školy, školským špeciálnym pedagógom (meno), sociálnym pedagógom (meno), kariérovým poradcom (meno), výchovným poradcom (meno), koordinátor ŠPT, školský koordinátor (meno), ... a pod. Pri poskytovaní psychologických služieb žiakom, zákonným zástupcom, pedagogickým a odborným zamestnancom, ktorí sa podieľajú na výchove a vzdelávaní, sa školský psychológ riadi pracovnou náplňou a etickým kódexom práce školského psychológa.

A. HLAVNÉ ÚLOHY

Poskytovať odborné psychologické služby žiakom, rodičom, pedagogickým a odborným zamestnancom školy na rozvíjanie ich zdravého osobnostného rozvoja a psychického zdravia využitím moderných foriem a metód diagnostickej, poradenskej a preventívnej práce, a to individuálne, skupinovo i hromadne, priamo, v bezprostrednom styku so žiakom alebo sprostredkovane prostredníctvom zákonných zástupcov, iných rodinných príslušníkov alebo pedagogických a odborných zamestnancov školy. Odborné činnosti školského psychológa sa sústreďujú najmä na univerzálnu a selektívnu prevenciu, orientačnú diagnostiku, krízovú intervenciu a iné odborné činnosti, ktoré si vyžadujú, aby školský psychológ bol v úzkom kontakte so žiakom, skupinou, alebo triedou. Vykonávajú sa tiež ostatné odborné činnosti (pozorovanie, analýza správania žiaka na vyučovaní, analýza školských prác a ďalšie), ktoré môžu slúžiť ako podklady pre komplexnú diagnostiku v poradenských zariadeniach, teda na vyšších úrovniach podpory. Súčasťou intervenčnej činnosti je aj podpora inklúzie. Na tejto úrovni sa poskytuje podpora rovnako aj zákonným zástupcom, resp. rodine žiaka a pedagogickým zamestnancom školy.

Poskytovať služby, rady, návrhy, konzultácie žiakom, zákonným zástupcom, iným rodinným príslušníkom alebo pedagogickým a odborným zamestnancom školy, ktorí vystupujú vo funkcii konzultujúcich a školský psychológ vo funkcii konzultanta. Podpora školského psychológa je adresovaná žiakom s prechodnými alebo trvalými ťažkosťami, alebo zvýšenými nárokmi na podporu a ich zákonným zástupcom a pedagogickým zamestnancom školy, okrem špeciálneho pedagóga, s cieľom optimalizovať a podporiť proces výchovy a vzdelávania.

Spolupracovať s inými odbornými zamestnancami a inštitúciami, najmä so zariadeniami poradenstva a prevencie a špeciálnymi výchovnými zariadeniami.

Vzdelávať sa v súlade s Ročným plánom profesijného rozvoja, študovať aktuálne trendy a poznatky najmä v oblasti školskej psychológie, ale aj iných psychologických disciplín a príbuzných vied.

B. PLÁN PRÁCE – AKTIVITY VYKONÁVANÉ CELOROČNE

Konzultačná a poradenská činnosť pre žiakov, rodičov a zamestnancov školy podľa potreby.

Preventívne a intervenčné aktivity podľa potreby.

Identifikácia (diagnostika) problémov a problémových situácií vo výchovno-vzdelávacom procese.

Ďalšie vzdelávanie školskej psychologičky/školského psychológa podľa aktuálnej ponuky a v súlade s Ročným plánom profesijného rozvoja.

(doplňte: iné aktivity špecifické pre danú školu)

Mesiac	Činnosť	Externá spolupráca	Výstup
September	Úvodné stretnutie žiakov prvého a piateho ročníka so školskou psychologičkou, podpora procesu adaptácie v ZŠ Meranie učebných štýlov žiakov a ich vyhodnotenie Aktívna účasť na triednych schôdkach rodičovských združení		Napr. Záznam o realizácii preventívno-výchovnej aktivity; Vyplnené záznamové hárky; Menný zoznam účastníkov atď. – v súlade s procesným štandardom Odborné činnosti školského psychológa
Október	Projekt „Sebadôvery“, podpora zdravého životného štýlu a prevencia porúch príjmu potravy Individuálne vyhodnotenie učebných štýlov žiakov Prevencia rizikového správania - šikanovanie Konzultácie s učiteľmi ohľadom integrácie a poradenská činnosť s integrovanými žiakmi		

Mesiac	Činnosť	Externá spolupráca	Výstup
November	Prevenčia sexuálneho zneužívania Interaktívna beseda pre študentov na tému „Obchodovanie s ľuďmi“	Občianske združenie pracujúce s obeťami obchodovania s ľuďmi	
December	Sociometria – meranie sociálnych vzťahov v triedach Projekt „Sebadôvery“, podpora zdravého životného štýlu a prevencia porúch príjmu potravy Diagnostika profesijnej orientácie		
Január	Diagnostika profesijnej orientácie Aktívna účasť na triednych schôdkach rodičovských združení	V spolupráci s CPP	

Nasledujú podobne rozpracované mesiace do konca školského roka (s výnimkou letných prázdnin). Plán práce nemusí mať formu tabuľky, mal by však vždy obsahovať:

- mesiac, v ktorom sa aktivita odohráva,
- jej názov, prípadne stručný popis,
- doplňujúce údaje – ročník, konkrétna trieda, spolupracujúca organizácia a pod.

V ..... dňa

2. Evidenčná kniha žiadateľov o odbornú starostlivosť

3. Osobný spis klienta

OSOBNÝ SPIS KLIENTA Č. (VZOR)

Meno klienta:

Trieda:

Dátum narodenia:

Bydlisko:

Kontaktná osoba (zákonný zástupca):

Klientom od:

Iniciátor príchodu klienta:

Koordinátor klienta:

Dôvod príchodu klienta

Významné anamnestické údaje

Záznam o diagnostickom rozhovore

Použité diagnostické metódy, diagnostický záver

Záznam o konziliárnom stretnutí ŠPT/MDT (v prípade potreby)

Plán odbornej činnosti s klientom

Podrobnosti poradenského kontraktu (v prípade poradenského procesu)

Zoznam príloh

- Informovaný súhlas zákonného zástupcu
- Správa zo psychologického vyšetrenia
- Správa zo špeciálno-pedagogického vyšetrenia
- Pedagogická charakteristika
- Správa z neurologického vyšetrenia
- Správa z logopedického vyšetrenia
- Správa zo psychiatrického vyšetrenia
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Požadovaná spolupráca

- Školský špeciálny pedagóg
- Sociálny pedagóg
- Triedny učiteľ, iný PZ: .....
- Výchovný poradca, kariérový poradca, koordinátor ŠPT, školský koordinátor (podčiarknite)
- Odborní zamestnanci CPP: .....
- Odborní zamestnanci ŠCPP: .....
- Lekár, zdravotnícke zariadenie: .....
- UPSVaR:.....
- .....
- .....

Odborná psychologická starostlivosť ukončená dňa:

Dôvod ukončenia:

Iné

4. Záznam z konzultácie

KONZULTÁCIA (VZOR)

Meno školského psychológa

Klient:

Dátum:

Prítomní okrem klienta:

Koordinátor klienta:

Požiadavka klienta

Záznam zo stretnutia

Záver, odporúčanie vrátane zodpovedných osôb

5. Záznam z poradenského stretnutia

ZÁZNAM Z PORADENSKÉHO STRETNUTIA (VZOR)

(Príloha Osobného spisu klienta)

Meno školského psychológa

Klient:

Dátum:

Prítomní okrem klienta:

Cieľ stretnutia

Záznam zo stretnutia

Záver

Plánované ďalšie stretnutie

6. Záznam z depistáže

ZÁZNAM Z DEPISTÁŽE (VZOR)

Meno školského psychológa

Trieda, skupina:

Okrem školského psychológa prítomní (meno, organizácia):

Cieľ

Aplikované depistážne metódy, ich vyhodnotenie

Záznam o konzultácii výsledkov depistáže

Konzultované s

Záznam o konziliárnom stretnutí ŠPT/MDT (v prípade potreby)

Plán odbornej starostlivosti vrátane zodpovedných osôb

Prílohy

7. Záznam z pozorovania

ZÁZNAM Z POZOROVANIA (VZOR)

Meno školského psychológa

Trieda, skupina:

Dátum:

Cieľ pozorovania

Na podnet

Záznam z pozorovania (kategórie pozorovaných javov – frekvencia – interakcie – popis a pod.)

Vyhodnotenie pozorovania

Záznam o konzultácii výsledkov pozorovania

Konzultované s

Navrhované opatrenia vrátane zodpovedných osôb

8. Individuálny súhlas do 18 rokov

Pri jeho používaní sa riadte platnou legislatívou a štandardmi zverejnenými
Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie

Hlavička školy

INFORMOVANÝ SÚHLAS S ODBORNOU PSYCHOLOGICKOU STAROSTLIVOSŤOU A INFORMÁCIA O SPRACÚVANÍ OSOBNÝCH ÚDAJOV (VZOR)

Zákonný zástupca (uveďte: meno a priezvisko, adresa trvalého pobytu, telefónny kontakt):

.....
Svojím podpisom potvrdzujem, že po preštudovaní uvedených informácií **dobrovoľne súhlasím** v zmysle § 2, pís. y); zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) **s poskytovaním odbornej psychologickej starostlivosti môjmu dieťaťu:**

Meno a priezvisko: ..... Dátum a miesto narodenia: .....

V ..... dňa: .....
.....
podpis zákonného zástupcu

Potvrdzujem, že som bol(a) informovaný(á) a riadne poučený(á) o dôvode, účele, spôsobe a možnostiach odbornej psychologickej starostlivosti zo strany školského psychológa v NÁZOV ŠKOLY, ako aj o možných dôsledkoch spojených s navrhovanou starostlivosťou. Poučenie mi bolo poskytnuté zrozumiteľne, ohľaduplne, bez nátlaku, s možnosťou a dostatočným časom slobodne sa rozhodnúť.

V ..... dňa: .....
.....
podpis zákonného zástupcu

Svojím podpisom potvrdzujem, že súhlasím s tým, aby NÁZOV ŠKOLY za účelom poskytovania odbornej psychologickej starostlivosti môjmu dieťaťu, spracúvala osobné údaje v zmysle čl. 6 ods. 1 písm. a) všeobecného nariadenia o ochrane údajov, v rozsahu uvedenom v § 11, ods. 6 Školského zákona.

V ..... dňa: .....
.....
podpis zákonného zástupcu

Súhlasím / Nesúhlasím s vyhotovovaním kópií správ z vyšetrení zo zdravotného záznamu dieťaťa, ktoré sú nevyhnutné pre poskytovanie odbornej psychologickej starostlivosti v NÁZOV ŠKOLY a ich uložením v Osobnom spise klienta

Súhlasím / Nesúhlasím s vypracovaním a zaslaním správy z poskytovania odbornej psychologickej starostlivosti inému
– uveďte komu.....

V ..... dňa: .....
.....
podpis zákonného zástupcu

Povinné informovanie:

Spracúvanie osobných údajov sa riadi nariadením EP a Rady EÚ č. 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) a zákonom SR č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len: „zákon o ochrane osobných údajov“). Súhlas so spracúvaním osobných údajov je možné kedykoľvek odvolať.

Som si vedomý svojich práv, ktoré sú uvedené v čl. 12 až 23 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, ktoré upravujú, resp. konkretizujú povinnosti prevádzkovateľa pri uplatňovaní práv dotknutých osôb.

Vyhľadanie dotknutej osoby:

Dotknutá osoba svojím vlastnoručným podpisom vyhlasuje a potvrdzuje, že sa oboznámila so všetkými informáciami uvedenými v tomto dokumente a znením čl. 12 až 23 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Uvedené informácie sú pre dotknutú osobu zrozumiteľné a ich obsahu porozumela.

V ..... dňa: .....
.....
podpis zákonného zástupcu

Hlavička školy

Informácie o poskytovaní odbornej psychologickkej starostlivosti realizovanej v zmysle § 24 ods. 2 Zákona č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch v znení neskorších predpisov

(starostlivo preštudujte pred podpísaním súhlasu)

Odborná psychologická starostlivosť v zmysle §24 ods. 2 Zákona č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch v znení neskorších predpisov sa realizuje len s informovaným písomným súhlasom zákonného zástupcu a je možné odmietnuť ju bez akýchkoľvek právnych dôsledkov. Vyšetrenie a odborná psychologická starostlivosť je v NÁZOV ŠKOLY poskytovaná bezplatne.

Poskytovanie odbornej psychologickkej starostlivosti ponúka možnosť dôkladne sa zorientovať v štruktúre psychických vlastností dieťaťa a prípadnú identifikáciu možných nežiadúcich vplyvov, ako aj návrh opatrení na riešenie problému alebo ďalších výchovných či vzdelávacích postupov, či profesijnej, študijnej alebo kariérnej orientácie.

Dieťa/zákonný zástupca sú o výsledkoch vyšetrenia a možnosti ďalšej poskytovanej odbornej starostlivosti informovaní v osobnom rozhovore. V prípade požiadania inštitúcie oprávnenej zo zákona alebo zákonného zástupcu sa vypracováva správa o odbornej psychologickkej starostlivosti a zasiela sa inštitúcii oprávnenej zo zákona, ktorá o ňu požiada. Zákonný zástupca má právo oboznámiť sa s jej obsahom.

Pre potreby odbornej psychologickkej starostlivosti sa používajú diagnostické nástroje – tzn. psychologické testy, dotazníky alebo prístrojové metódy vychádzajúce z odborných vedeckých princípov platných v psychológii. Kvantitatívne a kvalitatívne údaje z testov sú súčasťou Osobného spisu klienta spolu s ostatnými získanými údajmi potrebnými pre poskytovanie odbornej psychologickkej starostlivosti, ktorými sú napr. anamnestické údaje, pedagogická charakteristika, záznamy z rozhovorov, interpretácie, poznámky, správa z diagnostického vyšetrenia, závery z konzultácií.

Osobné údaje sú zisťované a spracúvané v zmysle §11 ods. 6 Školského zákona v rozsahu:

O dieťati: meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, adresa trvalého pobytu alebo miesta, kde sa dieťa obvykle zdržiava, ak sa nezdržiava na adrese trvalého pobytu, údaje o fyzickom zdraví, údaje o duševnom zdraví, mentálna úroveň vrátane výsledkov pedagogicko-psychologickej a špeciálno-pedagogickej diagnostiky,

O zákonných zástupcoch: meno a priezvisko, adresa trvalého pobytu, adresa miesta, kde sa zákonný zástupca obvykle zdržiava, ak sa nezdržiava na adrese trvalého pobytu, kontakt na účely komunikácie.

Všetky tieto údaje sú prísne dôverné, školský psychológ NÁZOV ŠKOLY je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri svojej činnosti, a to aj po skončení pracovnoprávneho vzťahu s NÁZOV ŠKOLY podľa § 8 ods.1, písm. c.) zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov, podľa §3 zákona č. 199/1994 Z. z. o psychologickkej činnosti a Slovenskej komore psychológov v znení neskorších predpisov, podľa § 79 zákona č. 18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako aj podľa § 11 ods.7 Školského zákona.

Bez písomného súhlasu zákonného zástupcu dieťaťa/žiaka nebudú poskytnuté vyššie uvedené osobné údaje iným osobám a po uplynutí lehoty uloženia, ktorá je podľa § 5 ods.3 písm. b.) vyhlášky č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív, vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia 20 rokov od posledného poskytnutia starostlivosti, budú skartované a zlikvidované.

9. Individuálny súhlas nad 18 rokov

Pri jeho používaní sa riadte platnou legislatívou a štandardmi zverejnenými
Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie

Hlavička školy

INFORMOVANÝ SÚHLAS S ODBORNOU PSYCHOLOGICKOU STAROSTLIVOSŤOU A INFORMÁCIA O SPRACÚVANÍ OSOBNÝCH ÚDAJOV (VZOR)

Klient :

Meno a priezvisko: ..... Dátum a miesto narodenia: .....

Svojím podpisom potvrdzujem, že po preštudovaní uvedených informácií **dobrovoľne súhlasím** v zmysle § 2, pís. y); zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) **s poskytovaním odbornej psychologickej starostlivosti mojej osobe:**

V ..... dňa: .....
.....
podpis klienta

Potvrdzujem, že som bol(a) informovaný(á) a riadne poučený(á) o dôvode, účele, spôsobe a možnostiach odbornej psychologickej starostlivosti zo strany školského psychológa v NÁZOV ŠKOLY, ako aj o možných dôsledkoch spojených s navrhovanou starostlivosťou. Poučenie mi bolo poskytnuté zrozumiteľne, ohľaduplne, bez nátlaku, s možnosťou a dostatočným časom slobodne sa rozhodnúť.

V ..... dňa: .....
.....
podpis klienta

Svojím podpisom potvrdzujem, že súhlasím s tým, aby NÁZOV ŠKOLY za účelom poskytovania odbornej psychologickej starostlivosti spracúvala moje osobné údaje v zmysle čl. 6 ods. 1 písm. a) všeobecného nariadenia o ochrane údajov, v rozsahu uvedenom v § 11, ods. 6 Školského zákona.

V ..... dňa: .....
.....
podpis klienta

Súhlasím / **Nesúhlasím** s informovaním ..... o priebehu, zisteniach a záveroch poskytnutej odbornej starostlivosti

Súhlasím / **Nesúhlasím** s vyhotovovaním kópií správ z vyšetrení z môjho zdravotného záznamu, ktoré sú nevyhnutné pre poskytovanie odbornej psychologickej starostlivosti v NÁZOV ŠKOLY a ich uložením v **Osobnom spise klienta**

Súhlasím / **Nesúhlasím** s vypracovaním a zaslaním **správy z poskytovania odbornej psychologickej starostlivosti inému** – uveďte komu.....

V ..... dňa: .....
.....
podpis klienta

Povinné informovanie:

Spracúvanie osobných údajov sa riadi nariadením EP a Rady EÚ č. 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) a zákonom SR č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len: „zákon o ochrane osobných údajov“). Súhlas so spracúvaním osobných údajov je možné kedykoľvek odvolať.

Som si vedomý svojich práv, ktoré sú uvedené v čl. 12 až 23 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, ktoré upravujú, resp. konkretizujú povinnosti prevádzkovateľa pri uplatňovaní práv dotknutých osôb.

Vyhlásenia dotknutej osoby:

Dotknutá osoba svojím vlastnoručným podpisom vyhlasuje a potvrdzuje, že sa oboznámila so všetkými informáciami uvedenými v tomto dokumente a znením čl. 12 až 23 všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Uvedené informácie sú pre dotknutú osobu zrozumiteľné a ich obsahu porozumela.

V ..... dňa: .....
.....
podpis dotknutej osoby

Hlavička školy

Informácie o poskytovaní odbornej psychologickej starostlivosti realizovanej v zmysle § 24 ods. 2 Zákona č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch v znení neskorších predpisov

(starostlivo preštudujte pred podpísaním súhlasu)

Odborná psychologická starostlivosť sa realizuje len s informovaným písomným súhlasom plnoletého klienta a je možné odmietnuť ju bez akýchkoľvek právnych dôsledkov. Vyšetrenie a odborná psychologická starostlivosť je v NÁZOV ŠKOLY poskytovaná bezplatne.

Poskytovanie odbornej psychologickej starostlivosti ponúka možnosť dôkladne sa zorientovať v štruktúre psychických vlastností klienta a prípadnú identifikáciu možných nežiadúcich vplyvov, ako aj návrh opatrení na riešenie problému alebo ďalších výchovných či vzdelávacích postupov, či profesijnej, študijnej alebo kariérnej orientácie.

Klient je o výsledkoch vyšetrenia a možnosti ďalšej poskytovanej odbornej starostlivosti informovaný v osobnom rozhovore. V prípade požiadania inštitúcie oprávnenej zo zákona sa vypracováva správa o odbornej psychologickej starostlivosti a zasiela sa inštitúcii oprávnenej zo zákona, ktorá o ňu požiada. Klient má právo oboznámiť sa s jej obsahom.

Pre potreby odbornej psychologickej starostlivosti sa používajú diagnostické nástroje – tzn. psychologické testy, dotazníky alebo prístrojové metódy vychádzajúce z odborných vedeckých princípov platných v psychológii. Kvantitatívne a kvalitatívne údaje z testov sú súčasťou Osobného spisu klienta spolu s ostatnými získanými údajmi potrebnými pre poskytovanie odbornej psychologickej starostlivosti, ktorými sú napr. anamnestické údaje, pedagogická charakteristika, záznamy z rozhovorov, interpretácie, poznámky, správa z diagnostického vyšetrenia, závery z konzultácií.

Osobné údaje sú zisťované a spracúvané v zmysle §11 ods. 6 Školského zákona v rozsahu:

O klientovi: meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, adresa trvalého pobytu alebo miesta, kde sa obvykle zdržiava, ak sa nezdržiava na adrese trvalého pobytu, údaje o fyzickom zdraví, údaje o duševnom zdraví, mentálna úroveň vrátane výsledkov pedagogicko-psychologickej a špeciálno-pedagogickej diagnostiky.

Všetky tieto údaje sú prísne dôverné, školský psychológ NÁZOV ŠKOLY je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri svojej činnosti, a to aj po skončení pracovnoprávneho vzťahu s NÁZOV ŠKOLY podľa § 8 ods.1, písm. c.) zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov, podľa §3 zákona č. 199/1994 Z. z. o psychologickej činnosti a Slovenskej komore psychológov v znení neskorších predpisov, podľa § 79 zákona č. 18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako aj podľa § 11 ods.7 Školského zákona.

Bez písomného súhlasu klienta nebudú poskytnuté vyššie uvedené osobné údaje iným osobám a po uplynutí lehoty uloženia, ktorá je podľa § 5 ods.3 písm. b.) vyhlášky č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív, vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia 20 rokov od posledného poskytnutia starostlivosti, budú skartované a zlikvidované.

10. Záznam zo skupinovej diagnostickej činnosti

ZÁZNAM ZO SKUPINOVEJ DIAGNOSTICKEJ ČINNOSTI (VZOR)

Meno školského psychológa

Trieda, skupina:

Okrem školského psychológa prítomní (meno, organizácia):

Cieľ

Aplikované diagnostické metódy, ich vyhodnotenie

Záznam o konzultácii výsledkov skupinovej diagnostickej činnosti

Konzultované s

Záznam o konziliárnom stretnutí ŠPT/MDT (v prípade potreby)

Plán odbornej starostlivosti vrátane zodpovedných osôb

Prílohy

11. Záznam z preventívno-výchovnej činnosti

ZÁZNAM Z PREVENTÍVNO-VÝCHOVNEJ ČINNOSTI (VZOR)

(Krátkodobá – 1-3 stretnutia)

Meno školského psychológa

Trieda, skupina:

Okrem školského psychológa prítomní (meno, organizácia):

Cieľ

Program a harmonogram

Záznam o realizácii (vrátane použitých metód, postupov, pomôcok a pod.)

Záver

Záver prekonzultovaný s

Prílohy

- Menný zoznam účastníkov**
- Iné prílohy**

12. Záznam z preventívneho programu

ZÁZNAM Z PREVENTÍVNEHO PROGRAMU (VZOR)

(4 a viac stretnutí)

Meno školského psychológa

Trieda, skupina:

Okrem školského psychológa prítomní (meno, organizácia):

Cieľ

Program a harmonogram preventívneho programu

Zoznam pomôcok potrebných na realizáciu

Záznam o realizácii preventívneho programu

Vyhodnotenie preventívneho programu

Záver

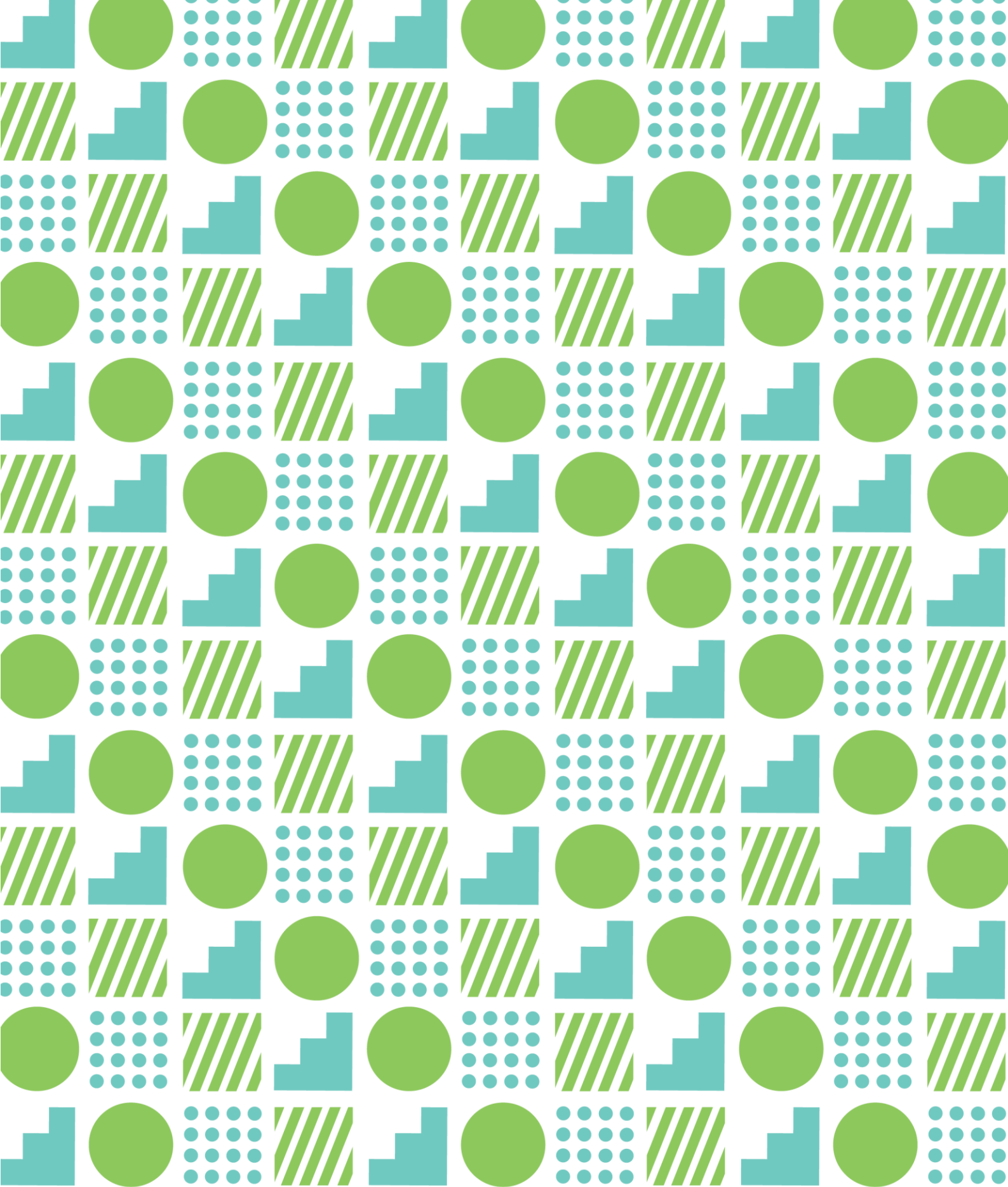
Záver prekonzultovaný s

Dňa

Záznam z konzultácie

Prílohy

- Menný zoznam účastníkov
- Dotazníky spätnej väzby/posudzovacie škály/záznamy o hodnotení programu účastníkmi
- Iné prílohy, produkty činnosti účastníkov a pod.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

ŠTANDARDY
NÁRODNÝ PROJEKT

Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie
k inklúzii a úspešnosti na trhu práce